

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

77

Udgivet af Selevforeningen
1970

FRA VALLEKILDE
FOLKEHØJSKOLE

77

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1970

Jørgen Jørgensen

En mand og hans virke

Et fjernt ungdomsminde melder sig. Jeg gik fra toget gennem tredje klasses ventesal på vej ned til Englandsbåden. Derinde i ventesalen sad de tæt om bordene eller stod i småklynger: vindblæste, vestjyske bønder, svære studerprangere, gadens dagdrivere. Midt i sceneriet stod en monumental skikkelse, rank og bred og fast; den store diplomat fremhævede det blege, fyldige ansigt, nedenunder det hvide slips, ovenover den lige så hvide hårtop. Det var Danmarks daværende stærkeste mand, kirkeminister I. C. Christensen. Fra disken havde han skaffet sig en tallerken smørrebrød, kniv og gaffel passede ikke til omgivelserne; med sin let hævede venstre holdt han tallerkenen som i sin tid salmebogen i Stadil kirke, den højre besørgede indbringningen, mens blikket dvælede faderligt over hovederne på folket. Det var mit sidste synsindtryk af det demokratiske Danmark, før jeg drog ud på min første Englands-rejse. Mange rejser fulgte senere det samme spor.

Tiderne skifter. Interiøret, endog i en ventesal, bliver mere poleret. Men Jørgen Jørgensen i sin manddoms kraft og på højdepunktet af sit virke kunne ses i jævne omgivelser, som I. C. kunne det i 1920. Begge runden af bonderød vil de naturligt føje sig ind i billedet af det jævne folk. Den sjællandske bondeætling vil i enhver situation tiltrække sig opmærksomheden, som den vestjyske bondesøn gjorde det i Esbjerg ventesal. Karikaturtegnerne har naturligvis deres

ansvar for den almindelige opmærksomhed; men tiltrækningen skyldes især noget i personligheden, der uvilkårligt placerer manden for »bordenden«, hvordan milieuet end måtte være. Fra Jørgen Jørgensen udstråler både en naturlig jævnhed og værdighed, som gør det let for ham at færdes i borg og hytte. Han klæder en bondestue, men kunne for den sags skyld også være en pragtfuld prælat i bispeskrud. I syv år 1935—42 og igen fire år 1957—61 færdedes han som undervisningsminister hjemmevant i den gamle, smukke bygning i Frederiksholms Kanal 21, hvor engang åndsaristokratiske national-liberale og en hendørende landadel tiltroede sig eneret.

Der er noget af eventyrets glans over Jørgen Jørgensens liv og gerning: bondedrengen, der vokser til ung mand, bliver elev på højskole og landbrugsskole, ivrig foregangsmand i foreningsarbejdet; den unge mand, som får fod under eget bord, og som ved dygtigt arbejde vinder sine medmenneskers agtelse og tillid; det offentlige arbejde kalder på ham, og i dette arbejde udvider ringene sig: sogneråd, amtsråd, folketing, regering. Man vidste, at Jørgen Jørgensen havde levet med i så meget, at man måtte undre sig over, at det var muligt for et enkelt menneske. I den nyere tids skolelovgivning blev han en central skikkelse, i kirkepolitikken frihedens værner, i den store politiks undertiden skæbnesvangre afgørelser var han fast og forpligtet af en historisk humanitets- og frihedslinie. Hvor måtte den mand kunne fortælle os meget! Det gør Jørgen Jørgensen nu. Et væsentligt uddrag af hans erindringer foreligger nu i bogform, udkommen på »Kristeligt Dagblad«s forlag, og jeg skal i det følgende henlede læsernes opmærksomhed på denne bog. Den fortjener så vist opmærksomhed hos alle, for hvem dansk politik og folkeligt liv betyder noget.

Jørgen Jørgensen er opvokset på Bispegården i Lejre-egnen. »Der er min baggrund. Her har min slægt levet i over 200 år, og her har jeg gennem hele livet haft mit hjem.«

Forældrene, Niels Jørgensen og Johanne Jørgensen, født Svendsen, havde begge været på højskole, han på Grundtvigs egen højskole »Marielyst«, mens Grundtvig endnu levede, hun på Ernst Triers Vallekilde. Det faldt naturligt, at Jørgen Jørgensen som 18-årig 1906—07 blev elev på Vallekilde Højskole. »Hvad jeg her oplevede, fik betydning for livet, ja, jeg kan sige, at mit livssyn blev formet i disse år. Ånden og tonen, klimaet, vi levede i, og de mennesker vi mødte, kunne ikke undgå at gøre indtryk på unge modtagelige sind«. »Nær højskolen lå valgmenighedskirken, der søndag efter søndag fyldtes med mennesker. Jeg mødte der et menigheds-liv så rigt, så levende, som jeg aldrig har oplevet før«.

I 1917 stiftede Jørgen Jørgensen hjem med Ester Frandsen, hvis slægt også havde nær tilknytning til Vallekilde. De nygifte begyndte på en middelstor gård, Hule Mølle, men måtte efter få års forløb også drive Bispegården, hvor de snart fik deres mere varige hjem. I dette hjem voksede 7 børn op. Under indflydelse af Povl Hansens varme fortælling om friskolens betydning og forældrenes ansvar for deres børns undervisning og opdragelse besluttede Ester og Jørgen Jørgensen at hjemmeundervise deres børn i disses første undervisningspligtige år. Undervisningens glæde og byrde faldt mest på moderen, for Jørgen Jørgensen havde ikke alene sin store landbrugsbedrift at varetage, men han blev i tidlig alder draget ind i offentligt arbejde. 33 år gammel blev han valgt ind i sognerådet og blev straks formand for dette. »Kontorhold var der ikke noget, der hed. Jeg var på samme tid kommunens kasserer, sekretær, passede folke-registeret, skrev skattemister og valglistes — og fik for dette 1200 kr. om året i løn.« I 1928 blev Jørgen Jørgensen medlem af Roskilde amtsråd og beholdt her sin plads til året efter, han blev minister. Især fra sin mor havde han arvet en levende social interesse og ansvarsfølelse, og det medførte i sogne- og amtsråd øjensynlige resultater for de socialt vanskelig stillede medmennesker.

Jørgen Jørgensen er i sjældnen grad vokset sammen med sin hjemegns befolkning. Hvor travlt optaget han end senere blev af landsomfattende problemer, hvor ofte han end blev kaldt til vigtige afgørelser i ind- eller udland, han blev aldrig en nomade eller flygtig gæst i sin hjemegn. Han ry-stede aldrig hjemegnens »jord« af sine fødder. Og han for-blev trods al travlhed hjemmets mand. Efter en lang og streng dags forhandlinger søgte han nødigt til hotellet, men hjem til Bispegården. Der har han rod, og derfra hans ver-den går. Gæsten mindes aftensæder omkring det lange spise-bord. Ministeren for bordenden, flankeret af fru Ester og voksne og halv voksne børn. Ivrigt blev egnens som lands-omfattende spørgsmål drøftet, og selv den yngste gav fri-modigt sin mening til kende. Et såre fornøjeligt »minister-møde«!

Størstedelen af erindringerne drejer sig selvsagt om Jør-gen Jørgensens politiske gerning. Centrum blev her Chri-stiansborg. »Christiansborg var mit liv og min lyst«. Han fulgte fra sin tidligste ungdom de politiske forhandlinger, slutte Rigsdagstidende, deltog i valgmøder og blev i ung alder tilbudt kandidatur til Folketinget. Men Jørgen Jør-gensen valgte den grundige forberedelses vej på de lokale slagmarker, sogneråd og amtsråd, inden han 1929 i 40-års alderen tog mod valg til Folketinget. Et trestrengt interesse-felt drog ham ind i en aktiv politisk gerning: af sin mors beretninger havde han modtaget dybe og uforglemmelige indtryk af fattigfolks nød og uværdige kår, derved vaktes ikke alene hans harme, men også en stærk vilje til at gøre, hvad han formåede til at ændre disse forhold; gennem sit højskoleophold i Vallekilde fik han styrket sin sans for fri-hed i kirke og skole, hans inderlige ønske blev et arbejde for menigmands frihed og ansvar i alle åndelige forhold; de lidenskabelige kampe i 1918—20 om vor søndre grænse og dennes fastlæggelse efter folkets selvbestemmelse, sådan som H. P. Hanssen var den myndige talsmand for, bidrog

afgørende til, at Jørgen Jørgensen traf sin beslutning om sit partipolitiske tilhørsforhold.

Da Jørgen Jørgensen tilhørte et lille parti, og da dettes erfarne politikere, C. Th. Zahle, P. Munch og Bertel Dahlgaard, nu var ministre, rykkede den nye folketingsmand hurtigt fra de bageste stole i salen frem i forgrunden og fik betroet vigtige ordførerskaber. Og han var en af de fire, som efter det berømte Kanslergadeforlig i 1933 sammen med kapaciteter som K. K. Steincke og dr. O. Krag i mange aften- og natmøder gennemgik socialreformen i alle detaljer. Her kom hans erfaringer som sognerådsformand ham til gavn, og moderens hjertelag for småkårsfolk gjorde det til en æres-sag for sønnen at omsætte de varme følelser til handling. Jørgen Jørgensens altid levende sociale ansvarsfølelse gjorde ham til en sympatisk skikkelse i landets største parti, Socialdemokratiet, med hvilket han i mange år kom i et frugtbart samarbejde.

Da Stauning i 1935 rekonstruerede sit ministerium, tilbød han Jørgen Jørgensen kirkeministerposten. Men Jørgen Jørgensen fandt ikke denne stilling så attråværdig, at han for den ville ombytte sin indflydelsesrige stilling som formand for sit partis rigsdagsgruppe og ordfører i vigtige spørgsmål. Situationen blev anderledes, da han blev tilbudt at blive undervisningsminister. Det blev han, og han skulle bevare denne stilling i to omgange, ialt 11 år. Mon det er rekorden? Jørgen Jørgensen skulle komme til at sætte sit navn under to store skolelove, 1937 og 1958, og desuden under skelsættende love for de frie skoler. Undervisningsministeriets embedsmænd havde fra gammel tid ord for en vis bureaukratisk stivhed; men det gælder afgjort ikke de sidste 30—40 års embedsmænd. Vi er mange, som har erfaret, hvor åbne og hjælpsomme disse dygtige embedsmænd mødte os. Men det vil være i deres ånd, når jeg fremhæver, at i henseende til åben og hjælpsom imødekommenhed gik chefen, Jørgen Jørgensen, i spidsen. Der udvikledes mellem ham og hans

embedsmænd et skønt og tillidsfuldt samarbejde, der kunne sidestilles med det ligefremme forhold mellem husbond og medhjælper hjemme på Bispegården. Samarbejdet i ministeriet fik et smukt udtryk i det brev, som departementschef Barfoed sendte Jørgen Jørgensen, da denne i 1942 af tyskerne blev fjernet fra undervisningsministeriet. Barfoed skrev: »Tak for Deres venlige brev, som glædede mig meget, og som bestyrkede mig i den følelse, at har vi mistet en god minister, så har vi beholdt en god ven. Dernæst sender jeg også en tak for vort samarbejde i de forløbne år. Jeg har lært meget af Dem, og jeg tror, at jeg er blevet en bedre departementschef på den plads, hvor jeg sidder, ved at have arbejdet sammen med Dem som minister i de forløbne 7 år.«

Ved sin tiltræden som minister arvede Jørgen Jørgensen sin forgænger, Fr. Borgbjergs, skolelovsforslag; dette havde allerede været forelagt og behandlet i to rigsdagssamlinger, men uden at blive fremmet. Jørgen Jørgensen ønskede væsentlige ændringer i dette forslag og fik dem gennemført. I stedet for en ret intetsigende formålsparagraf formede Jørgen Jørgensen personlig de ord, der i skoleloven af 1937 udtrykker formålet for den danske folkeskoles virke. I Borgbjergs forslag var der tillagt kommunalbestyrelsen ret til at pålægge alle børn, også den eventuelle friskoles børn, et obligatorisk ottende skoleår. Jørgen Jørgensen fjernede tvangselementet og gjorde en udvidet skolegang til en frivillig sag for forældre og børn.

Skoleloven af 1937 mødte en del uvilje, fordi den kunne fremme den store centralskole på de mindre lokalskolels bekostning. Det var ingeniunde ministerens ønske, at der skulle fares hårdt frem mod lokalskolen, som historisk har betydet meget som et kulturelt midtpunkt; men det viste sig, at kommunalbestyrelserne så deres fordel i at centralisere kommunens skolevæsen, en udvikling, som efter den sidste krig yderlig er forceret frem, og mod hvilken »Lilleskolen« nu i stigende grad melder sig som en forståelig reaktion.

Da Jørgen Jørgensen 1957, efter 15 års fraværelse, atter rykkede ind i undervisningsministeriet, følte han sig straks hjemme — som om han kun havde været en tur i Jylland. Som i 1935 arvede han nu igen en forgængers, Julius Bomholts, skolelovsforslag. Det er jo karakteristisk i dansk skolehistorie, at man efter store krige vender sig spørgende til skolen. Hvad krigen har ødelagt, skal der nu om muligt rådes bod på. Og så retter man også blikket mod skolen. Skoleloven af 1937, dens gode sider uførtalt, havde især vist sig uheldig i delingen af børnene i 11-års alderen; nogle ophøjedes i mellemskolen, ofte efter en meget anspændt nervøsitet hos børn og forældre; andre nedstyrtedes i den eksamensfri mellem. Begge såre uheldige planter; den første åbenbarede sig som en misdannet blomst, den sidste nærmest som et ukrudt i skolens blomsterbed.

Skoleloven af 1958 karakteriseres især ved to forhold: den giver plads for den udelte syvårige børneskole, og denne går nu sin sejersgang over land og by og vil formodentlig snart blive enerådende. Et ulykkeligt skel mellem børn er fjernet. I forhandlingerne forud for lovens vedtagelse rejstes med øget styrke kravet om en udvidet obligatorisk undervisningspligt. Der var utvivlsomt flertal herfor, idet Socialdemokratiet, S.F. og Konservative formodentlig hundred procent var positivt stemt, mens meningerne var delt i de to venstrepartier. Jørgen Jørgensen ønskede en udvidet undervisning, men fastholdt frivillighedens princip for forældre og børn, hvorimod kommunen, om et bestemt mindre antal børn ønskede et ottende og evt. et niende undervisningsår, var pligtig til at stille lærere og lokaler til rådighed. Og nu kan man efter 12 års erfaring konstatere, at frivilligheden ingenlunde har spillet fallit, tværtimod. Den har vist lykkelige resultater. Her i Dragsholm storkommune, omfattende 4 tidligere kommuner, ophørte undervisningspligten juni 1970 for 158 elever; men af disse fortsatte i august 146 i realskolen eller i ottende klasse. Det vides, at af de 12, som i

sommer forlod skolen, søger flere, måske de fleste, nu i vinter en efterskole. I en byskole med 700 elever fortsatte 1969 alle 14-årige i realskolen eller i ottende klasse, og disse nu 15-årige fortsatte 1970 alle uden undtagelse i 2. real eller i niende klasse. Det tør trygt siges, at de to anførte eksempler er typiske for land og by. Hvorfor så dog gribe til en utidig tvang, når frivilligheden så øjensynligt kan bære. Men flertallet opfatter naivt en langstrakt undervisningspligt som et kulturelt statussymbol. Og som vi tidligere har efterbetalt tysk, så render vi nu næsegrus af beundring svenskerne i hælene. Sverige er i flere henseender et herligt land. Men ingen skal bilde mig ind, at dansk folkekultur befinder sig på et lavmål i forhold til svensk.

I et tilbageblik over Jørgen Jørgensens indsats for dansk skoleliv kan der her navnlig være grund til at fremhæve hans arbejde for de frie skoler. Han tog initiativet til ungdomsudvalget af 1939 og var selv dette udvalgs energiske formand. Her mødtes vi højskolemænd med pionerer fra A.O.F. samt C. V. Bramsnæs, men også med unge mænd som H. C. Hansen og Kr. Helveg Petersen, som Jørgen Jørgensen tidligt havde »opdaget« og stillede store forventninger til. Ungdomsudvalget førte frem til de meget vigtige ungdomslove af 4. juli 1942, bl. a. Lov om folkehøjskoler og landbrugsskoler. Uden den lov ville mange højskoler simpelt hen ikke have kunnet overleve. Som 1942-loven blev gennemført af en enig rigsdag, har højskolens venner kunnet glæde sig over, at senere lovændringer er gennemført med udelt tilslutning (1955) eller næsten udelt tilslutning (1969—70). Lovgivningsmagten har givet folkehøjskolen gode arbejdsvilkår. Det samme har efterskolen og friskolen fået. Hvad den sidste angår, har man fra gammel tid hos Socialdemokratiet tydeligt kunnet mærke en vis reservation, idet man i friskolen så en tendens til isolation, der ofte i praksis var socialt begrundet, altså en mangel på solidaritet. Når Jørgen Jørgensen ud fra sit skolesyn ønskede de bedste

kår for friskolen, skønt hans egne børn søgte den almindelige folkeskole, og når han fik socialdemokraters tilslutning til øget støtte til friskolen, må det erindres, at han arbejdede energisk for den store folkeskoles sag. Hans grundtvigske skolesyn, som han aldrig lagde skjul på, var fri for ethvert sekterisk og snævert dogmatisk islæt. Fra den frie forfatnings dage har de frie skoler haft varmhjertede talsmænd på tinge; men man tager ikke noget fra nogen, når man nævner Jørgen Jørgensen som den betydeligste kraft for de frie skolars liv og virke.

I denne forbindelse bør jeg nævne Nordens folkelige Akademi i Kungälv. På det første nordiske undervisningsmøde i København 1938 rejste Jørgen Jørgensen spørgsmålet om en udvidet fællesnordisk folkehøjskole. Krigen afbrød alle videre forhandlinger herom; men efter krigen tog man både i Nordisk Kulturkommission og i Nordisk Råd sagen op. Nordens folkelige Akademi blev til virkelighed 1965 og med Jørgen Jørgensen som formand (til 1969) og Björn Höyer som rektor udføres der nu i Kungälv et meget værdifuldt arbejde. (Jeg må her nøjes med disse få ord, men kan i øvrigt henvise til min udførlige redegørelse for Kungälvskolen i Nordens Årbog 1964—65).

I Danmarks historie blev den 9. april 1940 en skelsættende begivenhed. Ventet eller uventet blev den det også for alle virkeligt voksne danske mennesker. Man forstår en fars og en søns tårer den dag i undervisningsministeriet. Kunne ulykken være undgået? Jørgen Jørgensen går ikke ind på spørgsmålet. Han var aldrig antimilitarist i Hørupsk forstand, men omgivet af aggressive militærgiganter nærer han liden tiltro til et dansk forsvars formåen; han fremhæver, om vi end havde fulgt de mest krævende ønsker om militært udstyr, var resultatet blevet det samme. Virkeligheden lod sig ikke afvise. Men der skal undertiden mod til at erkende virkeligheden, især når den er ydmygende. Og det er tåbeligt at lade sine æresbegreber bestemmes af vold og

råhed. Jørgen Jørgensen følte vel i høj grad, at dansk ære stod på spil; men ihukommende Hamlets berømte ord skulle vi ikke møde de fremmede efter deres ære, men efter vor egen ære, d.v.s. en værdig optræden overfor besættelsesmagten. Det kunne medføre tunge overvejelser og undertiden dyb smerte, når nødvendige handlinger blev foretaget og ikke blev forstået af landsmænd, som ikke var under det ansvarspress, han kendte. Han som hans kolleger havde hårdt behov for forståelse, og man kan skønne, hvor dybt et indtryk det har gjort på ham at modtage Hal Kochs gribende brev af 9.11.1942. For Jørgen Jørgensen var det overordentlig vigtigt, at det brud med tyskerne, som han længe forudså *måtte komme*, kom på et grundlag, så praktisk talt hele folket forstod bruddets nødvendighed. Det skete som bekendt 29. august 1943. Dagen efter besøgte jeg ham på Bispegården. Jeg havde ikke under hele krigen set ham så lettet og befriet. Skønt vi begge antog, at den vilde desperation nu var det sandsynligste, kendte han sig lettet for en tung ansvarsbyrde.

Da befrielsesregeringen maj 1945 dannedes, kastedes en skygge over Jørgen Jørgensens tilværelse, men ikke over hans navn. På grund af Døssings famøse og tvivlsomme betretning fra Moskva måtte ingen, som havde deltaget i Scavenius' regering, være at finde i 1945-regeringen. Jørgen Jørgensen måtte her dele kår med hædersmænd som Kr. Bording og Halfdan Hendriksen. Det havde nu klædt de mænd, som i samme grad havde billiget den førte politik, men som nu soledede sig i frihedsglansen, om de ganske anderledes havde stået last og brast med de tre. Er der ikke også blandt politikere noget, der hedder godt kammeratskab? Der kom dog snart bud efter Jørgen Jørgensen. Da Socialdemokratiet ved oktobervalget 1945 led sit store nederlag, og Venstre vandt sin betydelige sejr, blev dette partis leder, Knud Kristensen, overdraget at danne ministerium. Han tilbød straks Jørgen Jørgensen et regeringssamarbejde på lige

fod mellem de to venstrepartier. Jørgen Jørgensen var stemt for at modtage tilbuddet, men Bertel Dahlgaard, som ikke havde tillid til Knud Kristensen, var imod. »Det samarbejdende Venstre« blev først mange år senere en realitet. Det er klart, at Bertel Dahlgaards og Jørgen Jørgensens indbyrdes forhold ud fra denne og andre situationer påkalder megen interesse. Sammen øvede de i en lang årrække en stor indflydelse i dansk politik, dels p. gr. af deres partis placering, dels p. gr. af deres personligheders styrke. Der lå jo kendsgerninger bag, hvad Dahlgaard med et svedent smil (ved et festligt bord) sagde til Jørgen Jørgensen: Vi har reddet ministerier, og vi har væltet ministerier. Men hvornår var vi gladest! Men hvordan var de to's indbyrdes forhold? Af begges erindringer fremgår en gensidig respekt, men de bruger ikke mange ord. Og dog har netop de to mænds indbyrdes forhold været bestemmende i vigtige politiske situationer. Men som offentligheden ikke har krav på indseende i et lykkeligt om end spændingsfyldt ægteskab, således har offentligheden ej heller krav på viden om to mænds fortlørlige forhandlinger.

Jørgen Jørgensen rundede »støvets år« så optaget som nogen sinde i tinget og ministeriet. Der stod strid om hans værk. Om skoleloven, om de islandske håndskrifter. Angrebene var skarpe. Han selv kunne passende svare med Bjørnsons ord:

Jeg kæmper helt foruden had;
det som jeg elsker, gør mig glad,
skønt varm og vred tillige.

Varm, ja, men meget sjældent vred. Han er i udpræget grad formidlings og resultatets mand; visnepolitik er hans frodige natur inderligt imod. At bøje viljerne mod hinanden, at se kræfternes parallelogram udløses i et resultat, heri har han sin styrke — og undertiden sin svaghed. Men man tager storlig fejl, hvis man i Jørgen Jørgensen ser den ubetingede forligsmand. Når det gælder fundamentale folkelige og men-

neskelige livsforhold, giver han aldrig køb. I en debat herom kan han være stejl. Og da kan der falde rappe hug. I Gunnar Fog-Petersens karakteristik bliver det til: »Hans milde, venlige blå øjne kan let og hurtigt antage stålets glans, hans smil komme til at minde om hesten, der lægger ørerne tilbage, når den vil bide«.

I 1961 trak Jørgen Jørgensen sig ud af det aktive politiske liv. Men fra sit hjem ved Allerslev kirke og nær det kære Lejre, som efter Saxo »bærer prisen for alle Danmarks byer«, følger han opmærksomt livet i hjemegnen og udover riget. Og i dette hjem har han nu fortalt os sine erindringer, der vidner om et ualmindeligt virksomt liv. Han var alle dage en jævn mand, der aldrig havde dyre materielle fornødenheder; vel også derfor fik han udrettet så meget. I ministerium og Folketing som i den offentlige bevidsthed vil Jørgen Jørgensens navn især forbindes med den folkelige bevægelse, der har Grundtvigs navn til mærke. Han har stillet sig i tjeneste for et frit folkelivs udfoldelse; han har gjort det med varmt hjertelag, med rige evner og en udholdende vilje.

Uffe Grosen.

Fra Elevforeningen

Alle elever fra sommer- eller vinterskolen kan optages som medlemmer i Vallekilde højskoles Elevforening. Det årlige medlemsbidrag er på foreningens generalforsamling den 20. juli 1969 fastsat til 10 kr. For ægtepar, der begge er medlemmer af elevforeningen, dog kun 13 kr.

Alle foreningens medlemmer vil ca. 1. juli 1971 modtage et girokort til brug ved indbetalingen af årsbidraget for 1971. De, der indbetaler dette årsbidrag inden 1. november 1971, vil få årsskriftet frit tilsendt. Medlemmer, der ikke når at indbetale inden denne dato, vil modtage årsskriftet pr. postoprævning med tillæg af porto.

Adresseforandring og evt. navneforandring må meddeles til elevforeningens kasserer, Grete Killemoser, 4535 Vallekilde.

ELEVMOØDET holdes hvert år den tredje week-end i juli måned. Elevmødet i 1971 holdes lørdag den 17. og søndag den 18. juli. Mødet begynder lørdag aften kl. 20. Der er mulighed for at få aftensmad på skolen lørdag aften. I er velkomne til at overnatte på skolen, men må selv medbringe sengetøj. Elevforeningens årlige generalforsamling finder sted under elevmødet søndag den 18. juli kl. 13.30.

Ved generalforsamlingen søndag den 19. juli 1970 gik tre medlemmer ud af bestyrelsen. Det var elevrepræsentanterne Ester Lind Frederiksen og Niels Seier Hansen samt formanden Knud Mikkelsen. Knud Mikkelsen, der var elev i 1959-60, har været formand siden 1967. De nye medlemmer i bestyrelsen blev Holmer Trier, der jo i mange år har

haft sit daglige virke på skolen, samt elevrepræsentanterne Inger Christiansen og Palle Jacobsen.

I mange år har der været talt om istandsættelsen af billedsalen og foredragssalen, og arbejdet med billedsalen er da også fuldført, men man har vel nok taget den letteste opgave først. Det er vist ikke tilrådeligt at foretage nogen radikal ændring af foredragssalen, da vi, som Uffe Grosen siger, sikkert har Danmarks skønneste foredragssal.

Der er fremsat ønske om, at pengene til det årlige kunstkøb anvendes til noget andet i år. Skolen nærer intet ønske om at stoppe billedindkøbene, da det er en god skik at bidrage til skolens udsmykning, men man har i år ment, at pengene var bedre anvendt andet steds i elevforeningens støtte til skolen.

Generalforsamlingen i sommer bød endvidere på en livlig debat af Landselevforeningens nye blad Højskoledebat. — Abonnement på bladet fås gennem Landselevforeningen.

Med beklagelse må vi i disse år konstatere en tilbagegang i medlemstallet. Foreningens medlemstal var 1. juli 1970

2985. Vi har erfaring for, at en del medlemmer hvert år glider ud af foreningen som følge af forkerte eller forældede adresser. Skulle I høre om tidligere medlemmer, som måtte ønske at blive genindmeldt, opfordrer vi jer til at meddele det til Grete Killelose, 4535 Vallekilde, og girokontonr. 7090.

Grete Killelose og elevforeningens bestyrelse håber i det kommende år at se mange af jer til elevmøde, sammenkomster og kurser.

Med venlig hilsen til alle.

Troels V. Sørensen.

Fra Vallekilde Højskole

Højskolerne har omsider fået en ny lov. Som man vil vide fra dagspressen, er den kommet til verden med svære kvaler og megen diskussion. Men resultatet er på de allerfleste områder tilfredsstillende, idet vi nu sammen med den såkaldte tilskudslov har et lovkompleks, som giver os gode arbejdsbetingelser. Det har dog knebet med at få elevstøtten op på et rimeligt niveau, hvilket betyder, at ret mange unge mennesker må opgive at tage på højskole af økonomiske grunde.

Det vil hjælpe noget, når virkningerne af den nye tilskudslov slår igennem på skolerne, så skolepengene kan nedsættes, men der er dog snævre grænser for, hvor langt skolepengene kan gå ned. Da loven ikke yder tilskud til selve kostafdelingen, d.v.s. kost og logi, 85 pct. til stort set resten, må eleverne fremover med egne skolepenge og statstilskud klare kost- og logiudgiften samt minimum 15 pct. af alle øvrige udgifter. Det vil med det gældende udgiftsniveau betyde, at længere ned end 600 kr. pr. måned i skolepenge næppe er realistisk. Og det er mange penge for en familie med almindelig indkomst.

FUNDATS

I forbindelse med den nye lovgivning har det været nødvendigt at ændre skolens fundats, så den kommer i overensstemmelse med loven. Efter den nye fundats er forstanderen ikke længere medlem af skolens bestyrelse som det hidtil har været tilfældet. Det havde sin berettigelse i overgangs-

perioden fra privateje til selveje, men forekommer ikke længere at være rigtigt. Ellers er der ikke større ændringer i fundatsen, ud over at man i en ny paragraf i lovene søger at åbne for et større samarbejde mellem bestyrelsen og lærerkredsen ved at bestyrelsesmøder er åbne for skolens faste stab. Herved opnår man en åbenhed, som nok skal gavne skolen i det lange løb. I den forbindelse kan det også nævnes, at skolekredsen har vedtaget, at de til enhver tid værende elever er velkomne til at overvære generalforsamlingen. Denne oplagte mulighed for kontakt mellem skolekreds og elever synes begge parter at sætte pris på.

LÆRERKREDSEN

I lærerkredsen er der sket ændringer i årets løb. Erik og Lise Rabjerg forlod os i sommer for at overtage lederpladsen for en friskole i Esbjerg. Vi takker Rabjergs for godt samarbejde gennem årene og ønsker dem alt godt på fastlandet. Carsten Brøndum har fået orlov med undervisningsministeriets velsignelse til at fortsætte sine studier. Han er rejst til Århus universitet, hvor han læser teater.

I stedet har vi antaget Asger Boertmann og Patrick Mac Manus. Asger Boertmann er læreruddannet og har undervist på IngridJespersens skole i København. Han har endvidere i den sidste tid før sin ansættelse virket som partisekretær. Hans områder bliver litteratur, historie og politik. Boertmann er flyttet ind i Rabjergs tidligere hus og er faldet godt til. Patrick Mac Manus er irer og har studeret filosofi ved Dublin universitet og senere fortsat sine studier ved universitetet i Tübingen. Hans områder bliver i det væsentlige sprog og filosofiske emner. Vi glæder os til samarbejdet med to nye kolleger.

SKOLENS GANG

Vinterskolen 69/70 og sommerskolen 70 gik efter vor mening godt; der var mange elevinitiativer og en god dialog

nem de tre sommermåneder. Det passer os godt at se skolens kapacitet fuldt udnyttet, så meget mere som det er begyndt at knibe med at få udlejningsvirksomhed i de ledige perioder. Der er efterhånden mange kursuscentre, som — efter vor mening — mere har prestigekarakter end skabt ud fra et berettiget behov. De fleste af disse nye kursussteder belaster den knappe kapital i samfundet, og man kunne finde det rimeligt, at den forhåndenværende samlede kapacitet først og fremmest blev udnyttet.

MØDER

Som det fremgår af billederne forløb elevmødet i en hyggelig afslappet atmosfære og med godt blandet sommervejr. I stedet for den traditionelle sommerkomedie spillet af lærerne, var det i år et sommerspil skrevet og iscenesat af et kollektiv af elever sammen med Carsten Brøndum. Det blev en morsom oplevelse både for skuespillere og tilskuere. Det kommende elevmøde bliver den 17.-18. juli 1971.

Det årlige jubilarmøde i forbindelse med efterårsmødet

vokser i deltagertal år for år, og det er vi glade for. Sammen med sommerens elevmøde samt kredsmøderne ude i landet får vi en god kontakt med tidligere elever. Flere og flere elever benytter sig også af muligheden for at deltage i efterårsmødet, hvor der er mulighed for at bo på skolen for rimelige penge. Det er hyggeligt at have denne faste kerne af deltagere under mødet. Efterårsmødet forløb godt både i henseende til foredragernes kvalitet og hvad angår deltagerantal — omend man kunne mærke den sene høst i år. Mødet i 1971 bliver i dagene 25., 26. og 27. september, og vi sender gerne program, hvis man ringer eller skriver til os.

USA

På et initiativ fra Herning højskole har man herhjemme startet det såkaldte Nebraska Seminar. Det giver tidligere højskoleelever mulighed for en studierejse til USA af en måneds varighed og under kyndig ledelse. Jeg var selv i USA i sommer og kan kun anbefale, at man tager imod dette tilbud, hvis man har mulighed. Andetsteds i årsskriftet fortælles der mere om denne tur.

BYGNINGERNE

I ledige stunder arbejder vi med planer for en restaurering af røde fløj. Da vi endnu ingen penge har, haster det ikke så meget, men det er dog et stadig punkt til overvejelse. Men de fleste har nok erfaret, hvor svært det er at bygge og restaurere i en periode med så hurtigt voksende levestandard. Skolebyggeri fra 50'erne er allerede nu jævnt gammeldags, og det fra 60'erne vil meget hurtigt blive det. Hertil kommer, at restaurering altid er en speget affære, som ender med at blive langt dyrere end beregnet. Vi må dog se i øjnene, at værelserne ikke længere er tidssvarende, og at en løsning må findes.

SIGRID TRIER HANSEN

I begyndelsen af det nye år er det hundredeårsdagen for Sigrud Trier Hansens fødsel. Vi vil gerne sammen med familien fejre denne begivenhed og vi gør det ved at indbyde alle interesserede til sammenkomst på skolen søndag den 3. januar om eftermiddagen. Henvendelse til Hans Trier Hansen, 4535 Vallekilde.

EKSPERIMENTET

Vi er i disse bevægede tider taknemmelig, fordi Vallekilde højskole har en interesseret og positiv bestyrelse, og en lærerkreds og stab som alle er indstillet på samarbejde. Just nu er et nyt elevhold ankommet. Eksperimentet begynder forfra.

Glædelig jul og godt nytår.

Herdis og Georg Veit.

Kalender

November

2. Eleverne ankommer. Velkomsttale af Georg Veit.
3. Israelske danse.
5. Eleverne laver collage over titlen »1969«.
8. Lærerne læser Mrozek »I rum sø«.
9. Film: Ole Dole Doff.
12. Teatertur til Kalundborg: »Kom og bliv dræbt«.
19. Månedsmøde: Poul Erik Søe.
22. Ordsprogslege, oplæsning og dans.
23. Film: Den blå engel.
28. Grosens fødselsdag.

December

3. Mr. Bose fortæller om Indien.
5. Yoga med Bose.
6. Dans og forskellig underholdning.
7. Film: En cyklists død.
10. Fritz Wartenweiler: Schweiz.
13. Dans og forskellig underholdning.
14. Film: Den gamle mand og drengen.
20. Koncert i kirken. Julebal.
21. Juleferie.

Januar

4. Eleverne kommer tilbage efter juleferien. Poul Otto Gedde taler.
7. Diskussion.
10. Dans og forskellig underholdning.
11. Film: Brandmænd i fyr og flamme.
14. Jazzkoncert (plader).
17. Karneval.
18. Film: Aske og diamanter.
- 22.-23. Aktivdage.

28. Månedsmøde: Johs. Nielsen, Gerlev: »Hvad skal vi med historien?«
31. Dans og underholdning.

Februar

1. Film: Diligencen.
4. Dramatikholdet: »Vold — ikke vold«.
Film om Tjekkoslavakiet.
6. Fastelavnsbal.
- 9-15. Prag-turen.
16. Eleverne spiller plader fra Tjekkoslavakiet.
18. Film: Højskolejournal 69 og diskussion.
21. Dans.
22. Film: Lonely Boy.
25. Månedsmøde: Verner Goldschmidt.
28. Lysshow i foredragssalen — dans.

Marts

1. Lærerne læser H. C. Branners »Søskende«.
2. Medlemmer af foreningsgruppen Noah lægger op til diskussion.
3. Pladekoncert.
4. Arne Skovhus, Fiolteatret.
10. Pladekoncert.
11. Lysbilleder fra Prag.
12. Teatertur til Gladsaxe »Sandkassen«.
14. Dramatikholdet opfører Max Frisch »Den kinesiske mur«.
15. Film: Elvira Madigan.
16. Torben fortæller om UFO'er.
18. Pladekoncert.
19. Den danske Kvartet.
21. Dramatikholdet »Fremad«.
25. Afslutning. Bl. a. læser lærerne Martin A. Hansens »Konfirmationsklokken«.

Maj

3. Eleverne ankommer. Velkomsttale af Georg Veit.
4. Folkedans.
6. Collage: »Ung i 70'erne«.
7. Film: Simon i ørkenen.
9. Lærerne læser Mrozek: »I rum sø«.
10. Lærerhjembesøg.

20. Mr. Bose fortæller om Indien.

24. Film: Den store mand.

Juni

4. Skolens generalforsamling.

5. Foreningen Norden holder grundlovsmøde med tale af Per Hækkerup.

Endvidere medvirkede Preben Neergård og Københavns Drengekor.

10. Mr. Bose holder foredrag om yoga.

14. Film: Den gamle mand og drengen.

17. Kunstnerkollektivet »Røde Mor«.

20. Dans.

21. Film: Her har du dit liv.

23. Bål.

24. Film: Ulvetime.

27. Sommerbal.

28. Film: Den 3. mand.

Juli

1. Forstander Støvelbæk: Sensitivitetstræning.

4. Dans.

5. Film: Brandmænd i fyr og flamme.
8. Erling Jensen: UFO'er.
18. Elevmøde: Foredrag af Knud Arnfred.
19. Elevmøde: Foredrag af Georg Veit.
Eleverne opfører deres revy: »Lykkedes det ikke i går, lykkes det sikkert i dag eller i morgen, i morgen o.s.v.«
21. »En aften i højskolens have«.
25. Afslutning. Bl. a. læser lærerne Martin A. Hansens
»Konfirmationsklokken«.

September

18. Jubilarmøde.
- 19.-21. Efterårsmøde med følgende talere: Thorkild Kristensen, Uffe Grosen, Georg Veit, K. Helveg Petersen, Asger Boertmann, Troels V. Østergård og L. Nordskov Nielsen.

Inga Nielsen

Inga Nielsen døde på Gentofte sygehus den 28. august. Bisættelsen fandt sted den 2. sept. i Kirkebjerg kapel.

Inga Holst Christensen kom som elev til Vallekilde maj 1940. Hun var student og var både i henseende til kundskaber og modenhed langt forud for sine kammerater; men det faldt hende aldrig ind at spille dominerende; nænsom og hensynsfuld som hun var i hele sin færd, blev hun en stilfærdig og god kammerat. Inga tog i 1943 eksamen fra Haderslev statsseminarium. Det var hendes skik at gennemgå de forskellige prøver med udmærkelse. Hun blev en kort tid knyttet til Århus' kommunale skolevæsen. Efter nytår 1944 bad jeg hende slutte sig til lærerkredsen her ved Vallekilde Højskole. Det skete med sommerskolens begyndelse 1944. Her mødte hun så sit livs lykke, Valdemar Nielsen, med hvem hun 1946 indgik ægteskab; han havde da allerede været lærer her i 12 år.

Inga var et højt begavet menneske, formodentlig den mest intelligente af os alle. Havde hun været belastet med ærgerrighed, kunne hun have overstrålet alle medarbejdere. Men alt sådant lå hende fjernt. Hun trådte varligt. Når undtages forholdet til hendes nærmeste venner, så skabte hun til alle andre en vis distance; det skyldtes ikke nogen lyst til at holde mennesker på afstand, men en vis blufærdighed og en indre fornemhed, som hørte hendes karakter til, medførte uvilkårligt denne distance. Med sine rige evner og store samvittighedsfuldhed i arbejdet blev hun Vallekilde Højskole en fortrinlig støtte. Jeg vil tro, at hendes undervisning kunne tåle at overvåges af den kyndigste iagttagere.

I 1954 blev Inga og Valdemar Nielsen knyttet til Den frie Lærerskole i Ollerup, og venner af denne skole stillede store forhåbninger til de to dygtige menneskers indsats. Men Valdemar Nielsen døde allerede 1956, og Inga stod da ene med et uhelbredeligt sygt barn. De, der stod Inga nær, måtte dybt undres over den viljestyrke og kærlighed, hvormed hun fulgte dette barn. Hun brugte i forholdet til Anne Birgitte sine sidste kræfter. Så sent som ved elevmødet i juli kom hun her. Skønt hun var yderlig svag og afkræftet, og skønt hun vidste, at det gik hastigt mod afslutningen, måtte hun se Vallekilde endnu engang.

Uffe Grosen.

Den åbne Højskole

Det bør ikke undre tidligere Vallekilde-elever, at også vi finder anledning til at berøre striden på Askov. Det hænger sammen med, at Askov naturligt i kraft af sin størrelse og historie indtager en central plads i det samlede højskolebillede. Nu har konflikten mange aspekter, hvoraf nogle er lige så gamle som højskolen og andre igen af personlig karakter. Men for udenforstående ser det ud som om stridens hovedemne er spørgsmålet om, i hvor høj grad man bør inddrage eleverne i beslutningsprocesserne. Hvor langt tør man vise eleverne tillid og give dem frihed? Og så er problemstillingen pludselig blevet generel, hvad jeg skal vende tilbage til. Det forekommer dog i den aktuelle situation hovedløst og udygtigt at anse konflikten løst ved at fyre forstanderen, i særdeleshed, når netop mindretalsgruppen var indstillet på fortsat bredt samarbejde. Man spørger også sig selv, om de stridende parter dog i virkeligheden står så langt fra hinanden, som flertalsgruppen med så megen energi påstår.

Men lad dette være udgangspunktet for nogle overvejelser om, hvordan man kan holde højskole med unge mennesker i 1970. Der har gennem tiderne været mange måder at gøre det på, men nu har vi tilbage to muligheder. Den ene, som er den klassiske, kunne man kalde »den oplyste enevælde«. Her er forstanderen, med lærerne som hjælpere, centrum for al aktivitet, og det drejer sig således udelukkende om lærernes undervisning, når det gælder at karakterisere den pågældende højskole og dens miljø. Ordensreglerne er udtryk for skolens samlede erfaringer og foreligger

derfor på forhånd: man lærer som elev at indordne sig i dette lille samfund med henblik på senere at kunne tilpasse sig det store. Vilkårene er således givne. Dette har været den almindeligste måde at holde højskole på, og det var de fleste elever også godt tilfredse med, for man havde det godt og trygt på en sådan skole. Når det gik så godt, hang det vel sammen med, at systemet var forud for sin tid. Atmosfæren og reglementet var i virkeligheden langt mere liberalt, end man havde det andet steds i samfundet, og de fleste af højskolernes ledere var meget frisindede personer.

Men tiden rider hurtigt, og den ændrede erhvervsstruktur medførte, at nye elevgrupper kom ind med andre normer og anden adfærd. Men også en del lærere begyndte at nære tvivl om det gamle systems fortsatte berettigelse, fordi omkosningerne ved systemet var åbenbare. De så derimod pædagogiske muligheder i at engagere eleverne i fællesskabets problemer ved at tillægge dem besluttende myndighed, så langt det ikke rakte ud over deres eget ophold. Dette måtte kunne virke som øvelse i demokratisk procedure og på den måde træne dem til at tage stilling til også samfundets anliggender. Man kunne også se det værdifulde i at prøve at komme så megen dobbeltmoral til livs som muligt. Det skulle ikke være opgaven at give de meget snakkende lejlighed til at dominere det hele, men tværtimod give de mere forsagte og ikke så højt talende mulighed for at lære at argumentere og tage stilling, således at deres synspunkter også kunne nyde fremme — på en højskole, såvel som i samfundet. Det forudsættes også, at lærerne ikke holder deres egen mening tilbage, men frit udsiger, hvad de har på hjerte under hele skoleforløbet.

Denne åbne måde at holde højskole på er nem at angribe både fra højre og venstre. Det bør man også til stadighed gøre. Mange tidligere elever så gerne deres børn komme til en højskole, som i henseende til disciplin og adfærdsmønstre svarede til deres egen højskoleoplevelse. Men vi på vor side

ville efter min opfattelse svigte eleverne ved blot at henvise dem til et reglement, når vi forøvrigt befinder os i en tid, hvor samfundets problemer ikke løses ved at henvise til ordensregler. Forsøgene på at demokratisere arbejdsplads og uddannelsesinstitutioner er vel blot en naturlig fortsættelse af det 19. årh. kamp for folkelighed og selvbestemmelse. Og i denne bestræbelse har højskolen, eller bør i hvert fald have, sin forpligtelse til at være med. Det opmuntrende er da også, at når lidt forskrækkede forældre omsider efter fem måneders forløb får deres børn hjem fra et højskoleophold, opdager de til deres undren, at der for poderne er sket det samme, som skete for dem selv, da de var på højskole. Måden er anderledes nu. og den står vi ved; dog altid modtagelige for kritik.

Fra den helt modsatte fløj møder man også angreb. Det er fra folk, for hvem demokrati er en absolut størrelse. De accepterer kun det fuldkomne demokrati, hvordan det så ser ud. De betragter os som repræsentanter for det, man kalder den »repressive tolerance« (at give efter på uvæsent-

lige punkter for bedre at sikre sig magten på væsentlige områder) og ser ikke den store forskel mellem de to skitse-rede måder at holde højskole på. Hvor vi i sagens natur er bundet til skolen som en historisk størrelse, som også i de kommende mange år skal fungere som skole, vil de betragte eleverne i den givne situation som det overhovedet eneste at tage hensyn til, mens skolen som institution kun er et symbol på den eksisterende magtstruktur. Også denne kritik er vi lydhøre for, så længe spillets regler holdes. Uanset hvilken måde man arbejder på, løber man altid en risiko for at stivne i en attitude og ende i maner. At være åben må indbefatte modtagelighed og kritik.

En højskole skulle således være mulighedernes og oplevelsernes sted. For mange elever består oplevelsen i første omgang i at blive accepteret på det man er, og ikke for det man burde være. Mulighederne ligger i de uanede studie-tilbud i en atmosfære af samarbejde uden den almindelige eksamens- og konkurrence-mentalitet. Når de opdager disse muligheder, og det tager ofte lang tid, begynder de »at er-

kende sig selv og verden med dens nød og muligheder, men med vilje til at realisere denne erkendelse.« Og så er det pludselig højskole.

Ender det ikke i snak altsammen og bliver der tid til arbejde overhovedet? Hertil er at sige, at samtale tager sin tid, men den er efter vor mening vel anvendt. Sandt nok kan diskussionen ofte gå på småting, men de har også deres berettigelse, især hvis de fører videre til de vigtigere sager. Sagen er, at der stort set arbejdes flittigt på en moderne højskole. Eleverne har meget at forberede sig til, og mange studiekredse og fritidsaktiviteter kræver deres indsats og ansvar. Således har »oplysningen om livet« mange veje, og alle veje skal stå åbne. Igen en sammenligning: Det er lige så demokratisk og derfor af betydning for folkestyret, at man i folketinget drøfter sager, som forekommer os kedelige og betydningsløse, som det er at drøfte fællesmarked og valgrets alder. Det kedelige, og for os betydningsløse, kan for andre være af afgørende betydning og derfor meget spændende. En anden ting er, at man selvfølgelig så vidt muligt bør prioritere sagerne. Men også det er en kunst, som skal læres, og som også mange politikere har svært ved.

Således søger vi at lære ungdom at arbejde med sagerne, så de lærer arbejds metode. Vi prøver samtidig at gøre en højskole til en oplevelsesskole, forstået på den måde, at poesiens og historiens erfaringer opleves af dem som en del af deres virkelighed. Vi håber, at de i stunder kommer til at glemme deres eget besværlige sjæleliv for alle de muligheder og forpligtelser, der venter dem. De skulle gerne præge deres kommende arbejdsplads, så det blev en bedre arbejdsplads. De skulle gerne skabe hjem for deres børn, så børnene fik fantasi og skabende evner. Og endelig skulle de gerne lave et og andet om på verden, der på så mange områder trænger til det. Det var det, Ernst Trier talte om, når han som Vallekildes målsætning blandt andet satte, at han gerne ville skabe gode venstremænd. Således skulle vi ikke have

grund til at føle os for ambitiøse med denne målsætning, for uden den bliver der næppe meget højskole ud af det hele. At vi, som har vor daglige gang på stedet, ikke altid slår til, er så en anden sag, men den gode vilje skorter det ikke på.

I en pædagogisk situation, hvor striden står mellem en lukket og en åben holdning med frihedens risiko, burde højskoleelever og højskolefolk have så megen inspiration fra Grundtvig, at de ikke kom i tvivl om deres valg. Vor gamle lærefader kendte bedre end nogen anden begge muligheder, men kæmpede et langt besværligt liv for at hævde frihedens ret som forudsætning for rimeligt menneskeligt samvær. Han var vel vidende om bagsiderne ved friheden, men denne viden om alle tings pris kunne ikke hindre ham i at stå fast på sin erkendelse. Han var derfor indstillet på at praktisere denne frihed også på en højskole. Derom skriver han i 1840 i en artikel om skolen i Soer følgende aktuelle indlæg om den standende strid:

»Man ved jo nok, de gamle skolemester-nykker stikker i os endnu; skønt vi har lagt parykken, så synes vi bedst om, at ungdommen hører andægtigt på alt hvad vi siger og at den sætter sin ære i at snakke os efter munden. Men vi må lære at indse, at det passer slet ikke på en folkelig højskole, som ungdommen hverken drives til med bøder eller lokkes til med levebrød, men kun vil besøge og skatte, når de finder den både *nyttig og fornøjelig*. Og om de finder den således kan ingen sige uden dem selv, så dertil må der gives dem en *ordentlig* lejlighed i skolerådet; og hvad de så at sige eenstemmigt er misfornøjede med, kan i visse henseender desuagtet meget vel være meget godt, men dur dog ikke på den folkelige højskole.«

Harald Engberg-Pedersen bør trøste sig med, at også Grundtvig ville være blevet fyret på Askov.

Georg Veit.

I kreativitetens navn

Hvilke menneskelige muligheder udelukker vores samfundssystem af idag? Dette spørgsmål beskæftiger de fleste mennesker, og pædagoger af enhver slags prøver på en eller anden måde at tage stilling til alvoren af »de udelukkede muligheder«. — Konflikten står mellem dem der mener, at mennesket må tilpasse sig samfundet, og dem der hævder, at samfundet skal tilpasse sig mennesket; og mens der diskuteres om, hvad det egentlig er mennesket må slippe i samfundets vold, kodes den allerede igangsatte samfundsmaskine hurtigt og sikkert ind i den teknokratiske tidsalders gab, hvorfra ingen vender tilbage.

Det teknificerede menneske tænker teknisk. Det har tilpasset sig samfundsmaskinens kodning i tanker og handlingsmønstre og kan derfor ikke se, at mennesket har udelukket sig fra væsentlige muligheder. Det siger »det utilpassede menneske« og har selv halvvejs glemt at være til, fordi det ikke har mulighed for at udfolde ikke kodbare forestillinger, med mindre det træder udenfor samfundsmaskinen. — Andre og stadig flere utilpassede mennesker har imidlertid foretaget et større eller mindre skridt ud af kodningssystemet for at søge alternative samfundsmuligheder; og indenfor samfundet har hallucinationer om oaser i en sjælelig ørken endelig fået samfundsmaskinen til at opfange den sociale »mangelfuldhed«, og der sprøjtes nu et stigende antal kreativitets-oaser ud i samfundet, bl. a. finansieret gennem fritidsloven. — Ved at mennesker sættes i skred

gennem skabende aktiviteter var det så, at tingenes tilstand skulle ændre sig, og de menneskelige ressourcer skulle få chancer for at træde frem i en nytænkning.

Kreativitetspædagoger taler i den forbindelse normalt om at »låse op« for det til kodningen bundne menneske eller om at »frigøre« det fra indsnævrende forestillinger — og mener dermed, at når det frigjorte og oplåste menneske træder frem, så melder mulighederne sig af sig selv. — Man taler altid om at frigøre *fra* noget, men sjældent om at frigøre *til* noget: det fra samfundet frigjorte menneske skulle jo selv fortsætte i en personlig nytænkning. Man glemmer bare at fæstne sig ved det forhold, at der allerede i forestillingen om frigørelsen *fra* noget nødvendigvis ligger en idealforestilling om, hvad det frie menneske er — altså hvilket menneskeideal frigørelsen stræber mod og tjener. —

De systemer man finder hos store forkæmpere for kreativitetspædagogikken repræsenterer tilsyneladende vidt forskellige opfattelser af, hvad det frie menneske er, men det kommer ikke frem til almindelig erkendelse, at der synes at være disse store forskelle — vel fordi man i frigørelseskampen fra teknokratiet må føle nødvendigheden af at stå sammen. Kreativitetspædagoger henter derfor ret uskyldigt og trygt stof til deres arbejde fra vidt forskellige og måske hinanden stridende opfattelser af mennesket som menneske.

På den måde som kreativitet ofte bliver drevet idag, synes virkningen at være den, at mennesket i kreativitetsprocessen bliver momentvis frigjort i forskellige retninger, men (forekommer det mig) nærmest i en manipulationssituation uden rigtig at vide, hvad baggrunden er for disse frigørelsesbestræbelser, tit blot imponeret over at være i en udenoms-samfundsmæssig bevægelse, men nogen gennemgribende frigørelsesproces synes der ikke at kunne blive tale om, når man ikke er bevidstliggjort overfor de menneskeidealer, der ligger bag de forskellige metoder i processen. Man er udelukket fra selvstændigt at kunne gøre op med disse fore-

stillinger undervejs i mødet med dem — og i stedet for at komme videre i en personlig udviklingsproces, bliver man måske blot forvirret af de mange blandede indtryk, og ingenting får dermed virkelig konsekvens for een. Andre grunde til at kreativitetspædagoger ikke for sig selv og for andre bevidstliggør menneskeidealene bag metoderne, er måske en misforstået angst for at blive påvirket væk fra sin egen identitet i mødet med stærke menneskeopfattelser.

Har man derfor kun oplevet frigørelsen *fra* — men ikke frigørelsen *til* noget gennem bevidstliggørelse, vil det kreativiserede menneske på den ene side nok have oplevet noget undervejs i processen, men dette vil forblive en engangsoplevelse uden videre konsekvens, fordi kreativiteten her ikke virkelig har integreret med »det tænkende menneske«. — Som man idag spørger: »Hvorfra får jeg mine meninger«, må man også spørge: »Fra hvilket menneskeideal får jeg min kreativitet«. For det er vel netop i mødet med stærke opfattelser af menneskelig identitet, at ens egen får lov til at udfolde sig revolutionært.

Samfundsmaskinen spørger stadig énsidigt efter den intellektuelle side af mennesket. Hvis denne énsidige spørgen efter logik ikke radikalt bliver brudt op, og ikke som nu bare på skrømt, da vil valget for eller imod teknokratiet fremover være illusorisk. Den kreative og a-logiske tænkning må ind i beslutningsprocesserne som lige vægtige argumenter, hvis der skal kunne findes nye veje om nødvendigt på tværs af de såkaldte »realiteter«.

Fortsætter derimod kreativitetsudfoldelserne, som de nu ofte forgår, vil de om få år sikkert udelukkende blive en mentalhygiejnisk foranstaltning, og det således kreativitetsmanipulerede menneske vil blot blive en mere medgørlig faktor i den teknokratiske samfundsmaskine. Ørkentilstanden kan blive total, fordi samfundet har sikret den gode samvitighed gennem de etablerede »oaser«. Fremtidsperspektivet kunne vurderes således: at kreativitet om ikke mange år

måske af magthavere vil blive brugt som et middel til at holde politisk aktivitet nede med — i stedet for at fremme den modsatte proces: at lære mennesket at nytænke for derved at yde en produktiv modstand mod samfundsmæssige tendenser bort fra »menneskelige« tilstande.

Helle Arnfred.

Dilemma

Der var engang, at man ved det at være menneske forstod noget med at være i stadig bevægelse, noget med at være groende, men aldrig færdig, aldrig i egentligste forstand fremme. Denne vækstens rytme sansede man som barn i planterne, træerne, dyrene og i årstidernes næsten ufatteligt længevarende kredsløb. Man erkendte efterhånden denne stadige forandring i sin egen fysiske vækst, i forholdet til forældre og søskende, til sit miljø, til det man var igang med at lave, og det man troede på. Man kunne længes, fordi man endnu ikke var ankommet, og i nogle spørgsmål dårligt nok vidste, hvor og hvornår man skulle ankomme — hvis man skulle. De uundgåelige skred og kriser, man ramlede ind i under opvæksten, forrykkede og forhalede yderligere den dag, hvor man kunne mene at have fundet end sige udfyldt sit billede, sin identitet. Hvem var man egentlig. Hvem skulle afgøre det i sidste ende? Hvad var ens eget, hvad havde man fået betroet eller bare lånt.

Selvfølgelig var man den, man var, ligesom man opfattede andre, som dem de nu var. Men netop indenfor denne genkendelighedens ramme, som man i det mere statiske samfund dengang gav hinanden at bevæge sig i, var der den nødvendige tid til at leve på langs og måske en dag sprænge den rolle, man dels valgte og dels fik tildelt. Havde noget af det man mødte eller fik fortalt ikke relevans i øjeblikket, tog man det alligevel på en vis måde til sig, gemte det i en tillid til, at en dag ville man være i de spørgsmål, det havde rejst. Levede man længe nok, ville erfaring og modenhed billedlig talt nok størkne den yderste beskyttende skal — net-

op det kunne man længes efter som atten-tyveårig — men kun for at give fæste for det, der ikke skulle stivne, men prøves af, langs hen ad vejen. Man kunne dengang lære at intense oplevelser var højdepunkter, der som alle høje punkter var følgen af en bevægelse, et koncentreret arbejde eller en udløst spænding. Tålmodighed var en legitim kvalitet i sig selv. Når man var i gænge, kunne man opfatte sin tilværelse som sammenhængende forløb, stadig i krydset mellem fortid og fremtid. Ældre mennesker man kendte, og som kunne udstråle en æra af levet liv, fortalte umiddelbart om det samme, ligesom man ved en barnedåb nu kan blive næsten forskrækket over det lange perspektivs konkrete realitet.

Der var engang, men i dag? Alting har ligesom ikke uden videre sin tid og tar ikke sin tid. Tomater og sommerso! hele året, for dem der har råd. Vægtige TV-programmer krydser de trufne dispositioner eller familielivets rytme. Næsten uanset alder og udvikling er man i en tilværelse, hvor det haster. Elektronblitzen fryser så at sige vores træk lige så hurtigt som EDB-maskinen på forlangende kan reka-

pitulere vores nummer og vita, hvor et billede af et menneske engang blev formet gennem uger af en maler foran sin model eller af en forfatter på en karakterromans mange sider.

Mikrofonen er pludselig foran os. Sig mig lige, hvad står du for, er du for eller imod? Man må simpelthen være ankommet, må ustandselig præstere et nærvær. Må vælge i dag, man skal stemme om det i morgen. En dyberegående tvivl, en tids uafklarethed, en kun delvis identitet forekommer næsten som luksus, flugt eller sygdom, er i det mindste synlig uaktuel, hvor det som nu er hele udviklingens totalbevægelse, der er og bliver det skæbnesvangre og følgelig må være i fokus. Loven om de relative bevægelser gør sig fornemmelsesmæssigt gældende. Jo mere tingene er i bevægelse omkring een, jo mere forekommer ens vandring, som livsløbet engang kunne benævnes, at være en gang på stedet. Noget med svigtende orienteringsevne og fremmedgjorthed er kendte følgesymptomer.

Hvad enten man lader sig rive med af ræset, går fuldt og helt ind i en frembrusende sag, sætter sig ind hos chaufføren

i en eller anden ideologi's bus, eller står helt af, som det hedder, er man ligegodt et menneske i søgen efter sin identitet.

Her, i et sådan antydet dilemma står man. Med en næsten medfødt trang til at leve på langs og samtidig et accepteret krav over sig om, hvad man så her modsætningsvis kunne kalde, at leve på tværs, et krav om stadig at være nærværende og give sit besyv med overalt.

Det svære er vel, at en række af de spørgsmål og problemer, man som nogenlunde opmærksom nulevende bliver stillet overfor, ikke ofte nok får mulighed for at være eksistentielle for een i et samspil med den personlige udvikling, man måtte befinde sig i, men rejses og står der, uopsættelige, krævende svar, konsekvens, handling, identitet.

Det kan nu og da gøre een helt tavs.

Knud Arnfred.

Turist på en sidevej

Den første tur til Den iberiske Halvø var viet Borgerkrigen. Forberedt med en rimelig indsigt i dens politisk forvirrede billede, dens grusomme og tragiske militære forløb. Det var en ekskursion, en samlerfærd efter sporene i landskabet og menneskene. En rejse efter dokumentation på det heroiske. En rute lagt efter stednavnene i de spanienfrivillige breve.

Det gik tættere på, end vi havde ventet. Gamle skyttegrave, nogle sammenskudte bunkers. Et par beretninger — oversat eller på ufuldkomment engelsk over glassene — gjorde det betænkeligt, næsten pinligt, at være, hvad man var — interesseret.

Det var beretninger om det ukomplicerede: De var kommet op af bjergskrånningen, og flyverne var kommet oppefra igen og igen, men det var her de skulle standses. Det blev de ikke, men så det næste sted: Ebro, Santander.

Jeg fortalte om danskerne, der havde forladt kone og børn, taget deres cykel og var kørt et par tusinde kilometer for at være med. Ja, hvorfor ikke. Det var ikke nogen begivenhed, måske et kuriosum. Det var så forskelligt, hvad der havde været nødvendigt.

Spanien igen! Varmen står ind af bilens vindue som fra en hårtørrer. En sidevej til en sidevej. Hvad ved man om, hvad bagaksel og støddæmpere kan tåle? Et besværligt møde med en æselkærre, udveksling af smil og cigaretter.

Da vi kommer over bjerget slår byens hvidhed i øjnene. Luften står stille på torvet. Støvet, jorden, stenene og de tilskoddede huse, en samstemthed med egen manglende effektivitet. Og stadig varmen, sveden, man klister til sig selv. Vanviddet bliver en mulighed, og er selvfølgelig en umulighed. Hvad er man? et par borgerlige turister på en sidevej. Man kan tillade sig det lidt uafbalancerede temperament.

Han kommer ned af stien fra bjergene trækkende sit æsel efter sig instiktivt søgende skyggen. Lyset har for år siden knebet hans øjne sammen. Et dagværk et eller andet sted mellem stenene og den afsvedne vegetation, umuligt at se for fremmede øjne.

Familien på hårde stole i den skyggefulde port, lidt foroverbøjede.

Al bevægelse bliver uvirkelig. Enhver rationel ide, enhver politisk tanke bliver umulig, vil end ikke kunne flytte støvet herfra og dertil. Og man har igen taget fejl: et par civilgardians kommer til hest op af bakken, villet langsomt rider de over pladsen. Man kan forsøge sig på en sidevej og i de hvide byer uden solbriller, afstanden er indbygget.

Hvad har man at gøre på dette gudsforladte sted, hvor ens egne problemer er eksklusive? Det er selvfølgelig mentalhygiejne, at køre nogle tusinde kilometer for at komme til at længes efter Vesterhavet og Jyderupskovene, men for den sags skyld kan vi køre igen. Flugtmulighederne er aftegnet som gule og røde streger på kortet. Man kan brede det ud på køleren, og de 360 grader er ens muligheder; at lege med andre vilkår eller synsvinkler er bare pjat og uvirkelighed.

I byens udkant sætter vi os med ryggen mod muren og ser ud over den snævre dal. På den anden side rejser terrænet sig i utilgængelige skråninger eller opbygget i terrasser som store trappetrin, bygget og holdt ved lige for udbyttet af et par oliventræer. Lige neden for os går en sortklædt kone af ubestemmelig alder og vogter otte skabede høns; et par

gange bliver de lokket med at et par korn fra hendes forklædelomme.

En fornemmelse af at dette sted rummer en begrænset erfaring, bekræftes igen og igen, men måske utilgængelig. Hønsene, æslet med de hullede sække på ryggen. Mister de deres karakter af socialt og økonomisk symptom, objekt, bliver de i stedet til et spørgsmål til den påtrængende bal-løve i den dans der hedder: mennesket i centrum.

På vej tilbage til diskussionerne om bevidstliggørelsen og engagementerne. Ved grænsen i Pyrenæerne står de unge damer stadig i den anden kørebane og uddeler brochurer. Det er noget med investeringer i Spanien, der ydes mod stor sikkerhed.

Poul Otto Gedde.

Debat om revolutionen

Ordet revolution betyder som bekendt en omvæltning af pludselig karakter; en radikal ændring af givne forhold, iværksat af personer eller fænomener i det historiske forløb. Glosen har i den senere tid også fået karakter af et modeord hyppigt anvendt af reklamefolk, skolefolk og andre solide samfundsbevarere. I sin almindeligste betydning knytter ordet sig til politik, og fra historien kender man de klassiske revolutioner i USA, Frankrig, Rusland og Kina. Indtil for få år siden anså man i den vestlige verden revolutionstanken for forældet. Arne Sørensen kunne således begejstret skrive: »Vi er ankommet«. Men just da dukkede nye venstreorienterede retninger op, som nu forkyndte revolutionen som middel til at fremme deres politiske mål. Ud fra Karl Marx slog de fast, at menneskene er blevet fremmedgjorte over for sig selv, deres medmennesker, arbejde og kultur. Men ved hjælp af en revolution, som først nu er en teknisk mulighed i global henseende — vil man kunne bringe menneskeheden og samfundet på fode, så man fra at udnytte hinanden kan komme til at tjene sin oprindelige bestemmelse som menneske, nemlig at være til for hinanden.

Tilhængere af denne teori ser mange tegn på, at dagen for revolutionen nærmer sig. Og hvor de ikke finder de fornødne tegn, søger de at skabe situationer, som kan tolkes som tegn. De undertrykte rejser sig over hele jorden: Kolonibefolkninger, negre, kvinder — og studenter. Og går det lidt langsomt hist og her, forsøger interesserede grupper at sætte gang i sagerne. Til teorien hører hos nogle af tilhængerne anvendelsen af vold, fordi voldsanvendelse tjener til

at fremme polariseringen (modsnævningsforholdet mellem yderste højre og yderste venstre), og således bringer samfundene ud af stabilitet og derved nærmere den afgørende dag. Voldsanvendelsen behøver man ikke at forsvare, siger de, for det kapitalistiske samfund er jo et voldsamfund, hvor man med magt søger at holde folket nede. Andre anser ikke vold for prisværdig eller nødvendig, for revolutionen vil ud fra en videnskabelig analyse alligevel komme af sig selv, når tiden er moden. Men det vigtigste i denne forbindelse er, at den praktiske mulighed for at iværksætte revolutionen nu om dage rent faktisk foreligger. Nutidens komplicerede samfund er sårbart. Standard Oil eller General Motor kan lynhurtigt lammes ved at man besætter virksomhedernes datacentral. El-arbejderne kan uskadeliggøre hele kommunikationsapparatet og produktionsmaskineriet. Jo mere det moderne samfund centraliseres politisk/administrativt som erhvervsmæssigt (stordrift) des nemmere vil det blive at realisere menneskehedens store drøm om at befri sig fra udbytterne. Hvor revolutionen således før var historie, fortiden, er den nu blevet en nærliggende mulighed for mange mennesker.

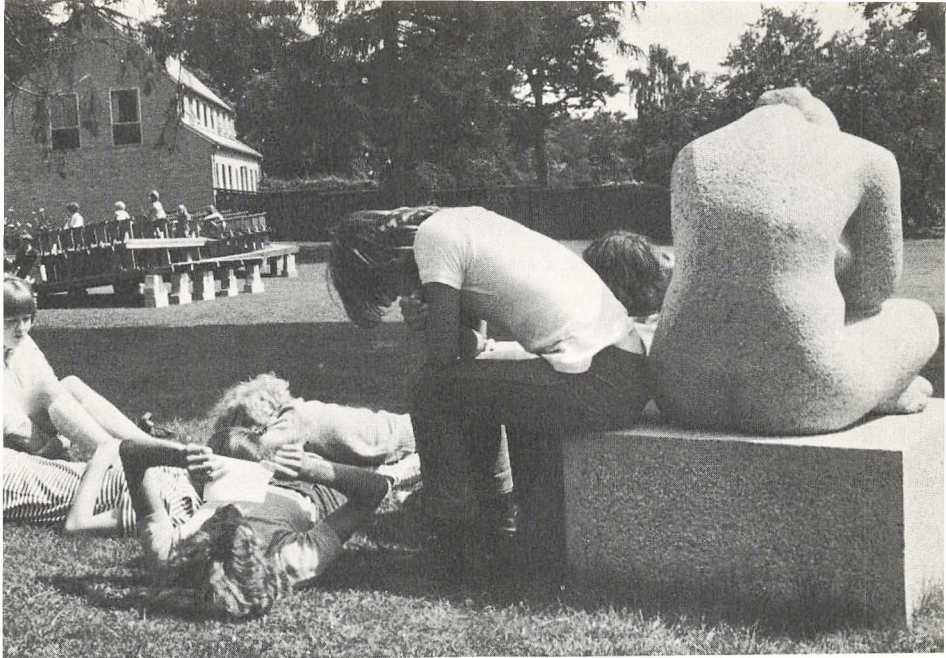
Der melder sig nu tre spørgsmål for den uindviede og skeptiske. 1. Hvorfor overhovedet en ændring af samfundet? 2. Hvorfor en revolutionær ændring? 3. Hvad skal følge efter revolutionen? Det første spørgsmål er det letteste at have med at gøre, fordi de fleste mennesker her kan bidrage. Alle ønsker samfundet ændret, og de fleste ville anse det for et gode om kapital og indflydelse fandt en ligeligere fordeling. De fleste borgere ville ønske, at man dæmmede op for den tiltagende centralisering og i stedet søgte at fremme demokratiseringen af samfundet. Men her kan man observere, at den borgerlige fløj i virkeligheden underkaster sig det magiske ord »udviklingen«. Dette begreb, som ingen har set, men som man mere eller mindre accepterer.

For den revolutionære må en accept af udviklingen være

apoteosen af åndelig og politisk slaphed og død. Han ved med sig selv og andre, at udviklingen eller revolutionen i realiteten ikke ændrer den bestående magtfordeling. Magthavere, det vil sige kapitalisterne, stopfodrer folk med unyttige ting og afleder derved opmærksomheden fra det væsentlige, nemlig udbytteriet og slaveriet. Og så raffineret er det gjort, at slaverne ikke engang ved, at de er slaver. Derfor kan kun en revolution ændre sagernes gang, og da historien viser, at selv ganske få personer er i stand til at gennemtvinge en omvæltning i samfundet, gør det ikke så meget, at »masserne« ikke er vågnet. Det er værd at begynde NU, for enhver demonstration, strejke eller anden uro i samfundet er begyndelsen til enden. Således er andet spørgsmål forklaret, og siger de, dagen er nærmere end du tror.

Hvad skal der komme ud af en revolution? Når dette spørgsmål skal besvares, opløses tilhængerne af teorien i sekter. Nogle grupper forestiller sig et samfund bygget over en eksisterende socialistisk model. Andre ønsker at realisere

en af de mange bi-teorier inden for socialismen, og endnu andre har ikke noget klart billede af det kommende samfund. Det hænger sammen med, siger de, at nok skaber bevidstheden revolutionen, men det modsatte er også tilfældet. Nøgleordene hedder dog i alle tilfælde frihed for udbytning, frihed for nød og andre lige så overraskende målsætninger. Man har i modsætning til tidligere nu lært, at en revolution er en uafsluttet, fortløbende proces, og ikke den statiske tilstand, som folk almindeligvis tror. Og bliver det ikke en verden, »hvor håret ej gråner og tid har ej tand«, så forestiller man sig dog et samfund, »hvor intet man savner, som ønske er værd. Hvor det ikkun savnes som smertede her«. Der er desværre den vanskelighed, at revolutionen vil få sine modstandere, og derfor må man til stadighed gøre op med dem, som ikke accepterer de nye sagernes tilstand. Som

det hedder hos en revolutionstilhænger: (man må) »ramme dem med statsapparatets magt i det øjeblik de bryder de revolutionære love, på samme måde som det kapitalistiske samfund rammer folk, der bryder det kapitalistiske samfunds love og sætter dem i fængsel«.

II.

I det foregående har det været formålet at opridse revolutionens teori. Jeg gør mig ikke håb om, at referatet vil blive godkendt af tilhængere, fordi de jo selv er så uenige. Men i det følgende vil jeg lade den franske sociolog Alexis de Toqueville give sit besyv med i en kritik af revolutionsteorien. Toqueville blev i 1835 berømt for sin bog om »Demokratiet i Amerika«. Han var da kun en ung mand, men havde under en studierejse til Amerika samlet materiale til den første gennemgribende analyse af det amerikanske samfund. Hans egentlige formål med turen var et helt andet, nemlig at studere de amerikanske fængsler med henblik på en fængselsreform i hans fædreland Frankrig. Men personligt var det hans ønske at få lov til at studere demokratiet i praksis det eneste sted, hvor det på den tid var muligt at studere demokrati, nemlig i USA.

Bogen er stadig meget læseværdig. Der er næppe det område inden for det dengang så nye amerikanske samfund, som ikke kommer under hans skarpe lup. Toqueville tilhørte pr. miljø den franske overklasse, og han medbragte derfor til den nye verden en skepsis over for revolution og folkestyre. Men han var ikke dogmatiker, men parat til at lære. Han tager sit udgangspunkt i revolutionens gamle slagord: »Frihed, Lighed og Broderskab«, og går så direkte til angreb med følgende observation: Revolutioner finder sted, fordi mennesker i ufrihed så brændende ønsker sig friheden. Men når de så har erhvervet sig denne frihed, mister friheden sin attraktion og man ønsker i stedet l i g h e d. Statsmagten, som ser det som sin opgave at opfylde folkets behov, for-

søger nu at skabe dette lighedssamfund. Men for at gennemføre dette forehavende må staten etablere en øget magtkoncentration med det resultat at frihed afløses af bureaukrati og ufrihed. Ringen er sluttet. Folket ønskede at blive frit, men jo mere ligheden blev gennemført ved frihedens hjælp, des mere begrænsedes deres frihed. For centralisering har altid været den gennemgående lidenskab hos alle magthavere. Og hvad angår broderskab, så er det for Toqueville en personlig holdning, som man kan kræve af sig selv, men ikke af andre. Forsøg i den retning ender enten i retorik eller terror.

Forfatteren Villy Sørensen skriver i en anmeldelse af en bog af professor Joachim Israel her citeret efter hukommelsen: »Hvad nu, hvis det forholder sig sådan, at mennesket er en abekat og ikke det rationelle væsen, Israel forestiller sig?« Underforstået, hvad vil Joachim Israel stille op med sit alternative samfund, hvis det skulle vise sig, at mennesket er en ufornuftig størrelse? Toqueville taler ikke om mennesket som en abekat, det forhindrede hans katolske børnelærdom; men han tvivler på, at den ydre revolution medfører en indre, sindets revolution. Svagheden ved revolution beror derfor på, at det skrøbelige menneske følger med over i den nye tid. Der er således for ham at se en lov-mæssighed i, at revolutioner i sidste ende fører til yderligere koncentration af magten. Ud fra sin kritik af revolutionen fortsætter Toqueville med en analyse af demokratiet. Han får her lejlighed til at fremkomme med en række profetier, som virker forbløffende, når man tænker på, at bogen er skrevet for 130 år siden. Men lad dem nu være i denne forbindelse; afgørende i denne diskussion er hans tese om revolutionens indre lov, fordi vi jo selv lever under et politisk system, som er et sekundært produkt af en politisk omvæltning. Han har ingen løsninger på problemet, men nøjes med at appellere til den enkelte personligheds ansvarsfølelse, kraft og indfølelse som den eneste måde, hvorpå man

kan standse det, som synes at være en historisk lov. Magtproblemet er således hos Toqueville ikke udelukkende knyttet til et politisk system med en bestemt form for økonomisk fordeling; der er magt i alle menneskelige relationer.

Centralisering og stordrift står hos Toqueville i kontrast til menneskets iboende provinsialisme. Han kunne se faren, men havde ikke mulighed for at se faren i sit virkelige perspektiv, nemlig at nu er det muligt at styre de store enheder. Gennem historien ser vi at centralistiske statsdannelser og handelsforbund i sidste ende falder på vanskeligheden ved at opsamle, rumme og bearbejde de fornødne data eller oplysninger. Denne vanskelighed er man tilsyneladende nu i stand til at overkomme takket være datamaskinernes fremkomst. Først nu kan magten i virkeligheden udøves med stordriftens fordele og manipulationens mulighed, og folk begynder i voksende grad at føle sig utrygge, for situationen lader sig ikke længere overse.

De tilfredse borgerfolk, som for få år siden trøstede sig med »udviklingen« er nu begyndt at blive utrygge ved samme udvikling, for hvor vikler det hele sig hen og ud. Og det er en gammel erfaring, at er man usikker og bange, så søger man at flygte fra problemerne ved at finde en ideologi. Og i ideologiens henseende har borgerskabet kun et sted at ty hen, nemlig mod højre. Herved skabes en polarisering, hvor man rykker ud på fløjene og dermed umuliggør dialogen. At der er en spænding mellem synspunkter i samfundet er af det gode, ja en nødvendighed, om demokratiet skal holdes levende, men spænding forudsætter k o n t a k t, og når den holder op, kommer man nær konflikten og derved omvæltningen. Under mit ophold i USA i forsommeren 70 var det tydeligt at mærke den voksende højredrejning i næsten alle samfundsgrupper. Det nok så berømte ønske om lov og orden, den tiltagende fjendtlighed mod ungdommen, Nixons forsøg på at være midtpunktssamlende, den tiltagende nationalisme var alle resultater af polariseringspro-

cessen, men selvfølgelig ikke udelukkende fremkommet af denne proces.

Folk på yderste venstre og højre fløj kalkulerer med denne situation og søger at fremme den, og man skal være meget sikker på det nuværende systems ufejlbarlighed for ikke at føle en vis angst for, at de to yderpartier får for meget at rive i.

Går vi nu tilbage til udgangspunktet, så må man konstatere, at utrygheden over den tiltagende magtkoncentration og stordrift deles af både de revolutionære og af borgerfolket. Man kunne dristigt gå videre og sige, at forskellen mellem vor mest yderliggående socialistiske gruppedannelse i Danmark og det 19 årh. liberale venstre næppe er så stor, når det drejer sig om folkelig trivsel og tryghed. Det 19. årh.'s bondebevægelse så vel som sit mål at give den jævne mand mulighed for at bestemme over sin skæbne. Det lykkedes også et imponerende langt stykke vej, indtil man blev standset af helt andre faktorer, som man ikke var og ikke kunne være forberedt på: krige, stordrift, automation o.s.v. Her gav man op og vidste ikke rigtigt, hvad man skulle gøre. Da kommer de unge venstrefolk, socialister kaldet, og siger: Ethvert menneske må have mulighed og ret til at bestemme over sin egen skæbne uden at blive udnyttet eller udbyttet. Vi vil (gennem revolutionen) gøre dette muligt! Igen; det er midlerne og metoderne, der skiller.

Formålet med denne artikel skulle være at gøre opmærksom på, at man gør vel i at lytte omhyggeligt til de nye venstremænd, hvis de da ikke har forladt argumentationen og i stedet sidder og fylder benzin på hvidtølsflaskerne. »Al magt til folket« hedder det nu. »Frem bondemand, frem«, hed det på vore bedsteforældres tid, og det er mødestedet. Kan man således være skeptisk over for revolutionen som middel til at søge det jævne, muntre liv realiseret, så bør man ikke af den grund eller af vrede eller forskrækkelse

lukke af for samtalen og vandre mod højre. For så får de revolutionære måske ret alligevel.

Til begge parter i striden har Berthold Brecht skrevet følgende digt:

Lovet være tvivlen! Jeg rådet jer, hils
muntert og ærbødigt på den
der prøver jeres ord, som var det falske mønter!
Jeg ville ønske I var kloge og ikke
gav jeres ord med alt for megen tillid.
(Svendborg-Digte).

Georg Veit.

Praktiske meddelelser

EFTERÅRSMØDET holdes omkring den første søndag i 20'erne i september måned. Efterårsmødet 1971 holdes lørdag den 25., søndag den 26. og mandag den 27. september.

Alle er velkomne. De, der ønsker at bo på skolen under efterårsmødet, bedes tilmelde sig forinden.

Efterårsmødets program tilsendes gerne.

JUBILARMØDET holdes fredag den 24. september og begynder med middag kl. 18.

Elever fra årgangene 1920-21, 1921, 1930-31, 1931, 1945-46, 1946, 1960-61 og 1961 vil denne aften være skolens gæster. Pårørende og tidligere elever, der ikke er jubilarer, er også velkomne mod forudbestilling og betaling.

Jubilarer, der er medlemmer af elevforeningen, vil fra skolen modtage en indbydelse til mødet. Kender I adressen til jubilarer, der ikke er medlemmer af elevforeningen, bedes det meddelt til Grete Killelose.

Studierejse til USA i juni-juli 1970

Folkkehøjskolernes Nebraska Seminar arrangerede i 1970 en studierejse til USA for en gruppe på ca. 100 tidligere højskoleelever. Turen gentages i 1971 med et program, ændret efter erfaringerne, og under ledelse af højskolelærer Troels Johansen, Herning, og forstander Helge Severinsen, Antvorskov.

Tidspunkt: ca. 25. juni — 25. juli.

Program i hovedtræk: Jetfly Kastrup—Omaha. Studiecophold 2 uger på Wayne State University og Shadron College, begge Nebraska: oplysning og debat om amerikanske samfundsforhold og kultur.

Rundrejse 2 uger med tog/bus/fly til bl. a. Santa Fé, New Mexico (indiansk kultur m.v.), Grand Canyon, Arizona (enestående natur),

og San Francisco, Californien, hvorfra man flyver hjem via Omaha.

Pris: ca. 3.500 kr. alt incl.

Deltagere: højskoleelever fra de seneste 5 årgange.

En forudsætning for udbyttet af rejsen er godt kendskab til engelsk.

Nærmere oplysninger fås hos: Folkehøjskolernes Nebraska Seminar

Højskolernes Sekretariat

Vartov, Farvergade 27

1463 København K.

Fra Vallekildekredsene

Uffe Grosen, Aase Petersen og Herdis og Georg Veit var i år rundt til kredsmøderne. Deltagelsen var de fleste steder over forventning med op til 100 deltagere. Der er således ingen tvivl om at traditionen fortsat er levedygtig. Vi glæder os til gensynet næste år.

SJÆLLANDSKREDSENE:

Formand: Troels Sørensen, Råbrovej 24, Smørum, 2760 Måløv.

Mødedag: Første torsdag i februar.

Mødet i 1971: Torsdag den 4. februar i Københavns Højskoleforening, Vartov, Farvergade 27, 1., 1463 K.

SØNDERJYLLANDSKREDSEN:

Formand: Gårdejer Niels Jacob Frank, 6533 Øster-Lindet.

Mødedag: Onsdag omkring 1. oktober skiftende mellem øst- og vest-landet.

Møde i 1971: Onsdag den 29. september i Aabenrå.

VESTJYLLANDSKREDSEN:

Formand for Vardekredsen: Overlærer Evald Larsen, Elmeallé 1, 6800 Varde.

Formand for Skjernkredsen: Gårdejer Arne Rode, Moesgård, 6933 Kibæk.

Mødedag: Torsdag omkr. 1. okt., skiftevis i Varde og Skjern..

Møde i 1971: Torsdag den 30. september i Skjern.

MIDTJYLLANDSKREDSEN:

Formand: Gårdejer Jens Kristensen, Guust, 7861 Balling.

Mødedag: Første fredag i oktober.

Møde i 1971: Fredag den 1. oktober.

NORDJYLLANDSKREDSSEN:

Formand: Gårdejer Olav Libak Hansen, Ny Agdrup, 9830 Tårs.

Mødedag: Første lørdag i oktober.

Møde i 1971: Lørdag den 2. oktober.

ØSTJYLLANDSKREDSSEN:

Formand. Fhv. forstander Tage Dybkjær, Egå Efterskole,
8530 Hjortshøj.

Mødedag: Søndag omkr. 1. oktober.

Møde i 1971: Søndag den 3. oktober om eftermiddagen i Egå.

FYNSKREDSSEN:

Formand: Gartner Frede Kjær Larsen, Grønnegyden,
5494 Stige, Fyn.

Mødedag: Anden lørdag i september hvert andet år.

Møde i 1971: Lørdag den 11. september i Odense.

Eleveholdene 1960-61 og 1961

Tak til alle Jer der har svaret på det udsendte spørgeskema. Tak for de mere personlige hilsener.

Til jubilæarfesten, som holdes i forbindelse med efterårsmødet, vil der blive udsendt særlig indbydelse med nærmere oplysninger.

Aase Petersen.

Vinterholdet 1960-61

Niels Adamsen, Dolmer, Grenå.

Jens Ove Ancher, »Søglimt«, Rø.

Se under Inge Sørensen.

Annelise Egede Andersen, Sønder Boulevard 129, København V.

Uddannet som børnehavelærer. Gift 1964, skilt 1969. Har en søn, Jakob, på 4 år. Er nu bankassistent i Landmandsbanken, har det så godt som aldrig før. Ved Bellahøj 4, 5., 2700 Brønshøj.

Gerda Thyrmann Andersen, Mejlby, Hjortshøj.

Grete Andersen, Dyrslægeboligen, Bjergby, Hjørring.

Kirsten Helene Andersen, »Vedskov«, Tåstrup overdrev, Klippinge.

Huslig plads i København 1 år. Derefter sygehjælper. Gift i 1966 med politibetjent Thorkild Andersen. Har en søn på 1½ år. Er nu hjemmegående husmor. Vibevej 9, 6800 Varde.

Birgit Andreasen, Trunderup, Kværndrup. Huslige pladser i Norge, Skælskør og på »Svendsbjerg« ved Hørve. Derfra til »Bredhøjgård«. Gift 1965 med Søren Peter Kyed, har en pige på 4 år, er hjemmegående husmor. Hjælper til ude, når der er brug for det. »Bredhøjgård«, 7060 Taulov, Jylland.

Søren Jørgen Andreasen, Såby, Østbirk.

Søren Peter Antonsen, Liefrost, Bredsten. Forskellige pladser ved landbruget. Elev på Kærehave landbrugsskole vinteren 1961—62. Købte 1966 gård i Jordrup ved Kolding på 36 tdr. land. Gift 1966 med Gerda Klint fra Bramdrupdam. Har 3 små piger, Sonja 4 år, Ulla 1½ år og Lisbeth ½ år. »Havkroggård«, 6064 Jordrup.

- May Barnes, 418 North Main Street, Wallingford, Conn., USA.
- Birgit Berntsen, Strærup, Flemløse. Plads i huset i England, 8 måneder på Struer husholdningsskole, derefter optaget på Skårup seminarium, er nu færdiguddannet lærer. Prilen 20, 6280 Højer.
- Bent Bertelsen, Horbelev. De 2 første år som soldat i Slagelse og på sergentskole i Sønderborg. Forkarl på »Blå Kors« gård »Ørs-holt « ved Helsingør i 2½ år. På Næsgård agerbrugsskole 1 år som elev. Derefter med til at bore efter olie i Jylland i ca. 5 måneder. Købte 1967 gård på Falster. Gift 1967 med Else Henriksen, har 2 børn — 1 dreng og 1 pige. Systofte, 4800 Nykøbing F.
- Anne Lund Bundgård, Pilealle 19 A, København F.
- Helga Byskov, «Vester Kirkegård«, Mejrup, Holstebro. Ekspeditrice i Helsingør. Gift 1962 med købmand Marius Davidsen. Købte forretning i Mejrup 1966. Passer hus, mand og børn — Jan 3½ år og Anette 4 måneder samt hjælper til i forretningen. Mejrup Købmandshandel, 7500 Holstebro.
- Birte Vollmer Christensen, Ingerslevgade 164, 1., København V.
- Ida Christensen, Toftegade 5, Kås.
- Kjeld Nissen Christensen, Hønsnap, Tørsbøl. Fodermesterplads, landbrugsskole, frilandsgartner og 1½ år på rideskole i Århus som staldmester. Forpagtede 1966 en gård på 50 tdr. land for 8 år. Gift med Anne Marie Mortensen (elev samme vinter). Deltager i foreningsarbejde og leder gymnastik. Holbøl, 6382 Tørsbøl.
- Sigrun Christensen, »Holmgård«, Råsted, Vemb. Forskellige huslige pladser og 1 år i en gartnerforretning. Gift 1963 med Niels Møller (elev samme vinter). Er nu hjemmegående husmor. Skolegården, 9493 Saltum.
- Tove Christiansen, Langgade 33, Nørre Alslev. 1 år i England. Derefter på Vordingborg seminarium — dimitterede 1966. Er nu ansat ved Parkskolen i Ballerup. Gift 1966 med Erik Kragh Jensen (elev samme vinter). Alle, hvis vej falder forbi, er velkommen, Agertoften 7, 2750 Ballerup.
- Kirsten Esbjerg, »Grønlundgård«, Brørup. Rejste efter højskoleopholdet til Norge. Arbejdede på et gartneri i nærheden af Oslo 1 år, fik så arbejde på et plejehjem, derefter i en bank. Gift 1964 med Kolbein Storvoll fra Trøndelag. Flyttede 1965 til Steinkjer i Trøndelag, som ligger 600 km nord for Oslo. Har nu halvdagsarbejde på et kontor. Har en pige på 2 år. Er kasserer og sekretær i idrætsforeningen i Steinkjær. Spiller håndbold. Øvre Heggåsåsen 45, 7700 Steinkjer, Norge.

- Birta Marie Hansen, »Hønninggård«, Arrild.
- Egon Klarskov Hansen, Smidstrup, Hvalsø. Blev 1961 antaget ved Københavns telefonselskab og er stadig ved dette arbejde. Gift 1964 med Karen Gershøj Petersen, elev 1962. Har 2 børn — Preben 3 år og Ulla 1 år. Soderup, 4340 Tølløse.
- Henning Mønster Hansen, Hesselbjerg, Thyregod.
- Jørgen Scherup Hansen, Vintappergården, Gentofte.
- Lis Hansen, »Hedegård«, Give. Huslige pladser. Gift 1963 med Thorkild Sørensen. Er hjemmegående husmor — har 2 piger — 6 og 1 år. Går til gymnastik og er medlem af husmoderforeningen. Fuglsang, 7324 Thyregod.
- Tove Føns Hansen, Allesø bageri, Beldringe. Tog efter højskoleopholdet handelseksamen. Derefter ansat som kasserer i et firma i Odense. Gift 1965 med Ove Hjort, gartner, købte et gartneri i Volderslev. Er nu hjemmegående husmor. Har 2 børn — Mette på 4 år og Morten på 1 år. Har ledet gymnastik og siddet i bestyrelsen for Allesø Gymnastikforening. Rugbjergvej, Volderslev, 5260 Hjallesø.
- Ragna Heide, Galtrup, Erslev. Uddannet 1964 på Jysk Børnehaveseminarium. Ansat i Valby og Tåstrup. Gift 1966 med lærer Svend Hansen. Boede indtil 1970 på Vesterbro, er nu flyttet til Thurø. Ansat på Bregninge skole på Tåsinge i børnehaveklasse. Går til jazzgymnastik. Bøgeløkken 3, 5991 Thurø.
- Svend Jørgen Hemmingsen, Sandby, Glumsø. 2 år som lastbilchauffør. Ansat 1963 som buschauffør ved Odense Bybusser. Gift 1965 med Aase Larsen. Har 2 piger, Lone og Helle. Synger i »Herrekoret Odense« og er medlem i »Odense modeljernbaneklub«. Brørupvænget 9, 5200 Odense V.
- Lasse Herbst, Skodsborgvej 195, Nærum, Søllerød. Dimitteret fra Hellerup seminarium 1966 som dansk-, musik- og speciallærer, ansat 66 ved statens åndssvageforsorg på Ebberødgårds børneskole, årskursus 69—70 til talepædagog, arbejder nu som musik- og talelærer på Ebberødgårds skole, især på spastiker-afdelingen, leder desuden musikundervisningen for voksne på institutionen, der har over 1000 klienter. Har deltaget i en række årskurser indenfor forsorgen i musik og musikterapi. Har deltaget i ungdomsensemblet Tingluti's kor 60—64, været medlem af bestyrelsen, redaktør af bladet, turneret i Europa og været i spillemandsorkestret 66—67. Redaktør for »Pacifisten« 67—69, landsformand 1970, stadig medlem af hovedbestyrelsen. I redaktionen af »Radikal Debat«, medlemsblad for Det radikale Venstre i Frederiksborg amt, aktiv i lokal- og landspolitik. Med til

at starte forældregruppe i vort boligkvarter for bedre legemuligheder, medlem af boligselskabets bestyrelse. Har deltaget i aktioner, demonstrationer etc. i forbindelse med ovenstående. Gift af Gelting i 1965 med Grete Mathiesen (elev 62—63). Har 2 drenge, Jeppe på 3½ og Mikkel på 2 år. Har gård i Thy nær Per og Kirsten. Nørrevang 61, 3460 Birkerød.

Lise Hviid, Rolighedsstræde 16, Holbæk.

Nora Hygum, Fengers Allé, Bramminge.

Freddy Schultz Højbjerg, Freltofte, Pederstrup.

Anne Jacobsen, »Brohuset«, Frerslev, Haslev. Fra 1962—66 uddannet som bibliotekar, elev ved Universitetsbibliotekets 1. afd. samt Det kgl. Bibliotek, er stadig ansat ved sidstnævnte med halvdagstjeneste. Studerer kunsthistorie ved Universitetet i København. Filosofikum 1968, studieophold i Italien 1969. Deltager i foreningsarbejde. Teglbrændervej 2, 4. th. 2400 København NV.

Kirsten Marie Jakobsen, Flade, Nykøbing Mors. 3 måneder på Hadsten højskole, derefter på Try sygeplejeskole. Sygeplejeelev på Viborg sygehus. Gift 1963 med handelsskolelærer Jens Olsen. Har en dreng på 5 år. Er hjemmegående husmor. Deltager i »Folkevirkes« møder i Herning og går på forskellige aftenkurser. Tjaikofskisvej 12, 7400 Herning.

Arne Jensen, »Tophjem«, Poulsker, Pedersker. Almindeligt landbrugsarbejde i ca. 1 år. Landbrugsskole 9 måneder. Kontrolassistent 2 år. Arbejder nu ved kvægforsøgsgårdene ved Hilerød. Gift 1966 med Ella Jensen. Borupvej 14 B, 3320 Skævinge.

Bjørn Lasse Jensen, Skovvej 6, Tårnbæk, Klampenborg.

Else Jensen, Fjersted, 6542 Arnum. Arbejdede som »karl« hjemme. Gift 1964 med landmand Peter Hansen. Har overtaget fødegården. Er hjemmegående husmor og hjælper i gårdens bedrift. Har 2 børn, en dreng på 4 år og en pige på 3 år. Går til gymnastik og deltager i husholdningsforeningens arbejde.

Erik Kragh Jensen, Spandet, Arnum. Ansat i politiet. Kører for tiden i færdselspolitiet. Gift med Tove Christiansen (elev samme vinter). Agertoften 7, 2750 Ballerup.

Jenny Jensen, Frederiksberg 3, Jebjerg. Gift 1961 med landmand Bent Haunstrup Christensen. Driver et familiebrug. Har 3 drenge, Niels 8 år, Jørgen 6 år og Sten 2½ år. Deltager i forskellige kurser. »Vester Høvids«, Tvis, 7500 Holstebro.

Kirsten Fog Jensen, Korsørgade 32, København Ø. Arbejdede på et lager for lædervarer 4 måneder, derefter i huset ½ år og som forpraktikant ½ år. Uddannet på Frøbel seminarium fra 1962—

- 64, derefter arbejde i en børnehave. Åboulevard 23, 3. th., 1960 København V.
- Lars Jensen, Holløse, Fodby. Gift 1969. Holløse, 4700 Næstved.
- Leif Jensen, Haugerup, Sorø.
- Marie Jepsen, »Langagergård«, Skodborg J. Først plads som forpraktikant i en børnehave i Kolding. Plads i Norge 9 måneder. Uddannet på Åbenrå børnehaveseminarium fra 1962—64. Derefter plads i Løgumkloster børnehave. Gift 1965 med landmand Hans Jørgen Møller, bor på en nybygget ejendom i Stepping. Fra august 1965 arbejde i Christiansfeld børnehave — dog kun halvdags. Har 2 piger, Lene 3 år og Mette $\frac{1}{2}$ år. 3160 Stepping.
- Søren Henning Jepsen, Vester Nebel, Esbjerg. Har været ved landbruget og på landbrugsskole. $\frac{1}{2}$ år i kibbutz i Israel. Kørt som kontrolassistent i 2 år. Derefter arbejde i Esbjerg, først i fiskeindustrien, siden ved D.S.B. — blev desværre sagt op på grund af rationalisering. Forsøgte med en fiskerute på landet — måtte opgive på grund af strejken, er nu slagteriarbejder. Gift 1966 med Inger Kloster fra Esbjerg. Er medlem af foreningen Norden og Dakiv (en sammenslutning af kibbutzvenner). Cort Adellersgade 15 A, 2., 6700 Esbjerg.
- Anna Jessen, Fjersted, Arnum. $1\frac{1}{2}$ år i Norge og i huset i Ribe og Helsingør. Gift 1965 med jord- og betonarbejder Søren Clausen. Eirsvej 11, 3000 Helsingør.
- Mette Johansen, Jystrup.
- Rita Johnsen, »Kolågård«, Egens, Rønde. Var i Norge det første halve år efter Vallekilde, derefter hjemme en tid. Rejste 1963 til Sverige, arbejdede som kokkepige på et hotel. Vinteren 1963—64 elev på Sörängens folkehøjskole i Småland. Gift 1965 med snedker Holger Andersson. Har en dreng på 4 år. Arbejder en del på hotel og i store køkkener. Trädgårdsgatan 12, 54302 Tibro, Sverige.
- Lilly Jonsdottir, Vallartrød 3, Kópavogur, Island. Fra 1962—65 arbejde på et skattekontor i Kópavogi, siden hjemmegående husmor. Gift 1965 med Erlendur Gudmundsson. Brædratunga 21, Kópavogi, Island.
- Conny Birkelund Jørgensen, Sandager Mark, Kværndrup. Huslige pladser, blandt andet i Norge. Husholdningsskole. Ankerhus husholdningsseminarium i 3 år. God stilling ved Københavns belysningsvæsens demonstrationslokale, — arbejde i ungdoms- og aftenskolen. Gift med Arne Pedersen (elev samme vinter). Har en dreng, Steen, $\frac{3}{4}$ år. Hedemarken 10, 5600 Fåborg.
- Ingrid Jørgensen, Haundrup, Ferritslev. Efter Vallekilde »karl«

hjemme. Derefter gartnermedhjælper. Var selvstændig mælkehandler i 2 år. Gift 1966 med Hans Ove Theill. Er hjemmegående husmor og passer en ejendom på 8 tdr. land, mens manden er på arbejde. Har en søn, Peter, på 5 måneder. Går til gymnastik og deltager i forskellige kurser. Egemosevej, 5871 Frørup.

Kasper Kai-Mortensen, »Brandenbjerggård«, Gunderød, Hørsholm.
Gunnar Christensen, »Damhave«, Sandager, Fjellerup. Elev på idærtsskolen i Sønderborg. Gået i tømrerlære, udlært 1965. Arbejder stadig i tømrerfaget. Medlem af kommunens fritidsnævnevog kommission. Formand i Gislev idrætsforening. Gift 1966 med Mona Rasmussen. Solvænget 7, 5854 Gislev, Fyn.

Karl Kruse, Umanak, Grønland.

Karin Krüger, Omø.

Carolyn Kuznicki, North Street, Blandford, Mass. USA.

Ester Birgit Kylling, Vikingholm, Frørup, Stepping. Beskæftiget ved forældres landbrug. Dernæst 2 år som husjomfru på godset »Rødkilde«. Så i forretning, først i Kolding, senere Horsens. Købte selv en blad- og tobakskiosk i Kolding, havde den i 6 år, solgt maj 1970. Gift 1970 med overassistent ved Jysk Telefon, Knud Hattesen, Århus, har eget hus. Granvænget 6, 8362 Høring.

Keld Rosendal Larsen, »Elmegården«, Nr. Asmindrup.

Inge Laursen, Eg, Knebel. Husligt arbejde. Gift 1962 med Erik Nielsen, købte samtidig en gård på 35 tdr. land. Hjælper til i bedriften. Har 2 børn, Lisbeth 4 år og Jørgen 1 år. Ringelsmose, 9491 Pandrup.

Gudrun Lewerenz, Kirkevej 23, Vesterland, Sild, Sydslesvig.

Willy Steensen Lindbjerg, Bøgelund, Farre. Haft forskellige pladser. Købte foråret 1963 en landejendom på 30 tdr. land, har udvidet kostald — har 30 køer plus opdræt. Gift 1963 med Aase Jensen, har 2 drenge, 5 og 3 år. Maglemose, 4573 Højby.

Hanne Marie Lund, »Spjarupgård«, Egtved.

Harriet Mackeprang-Rasmussen, Tværgade 10, Silkeborg.

Carl Christian Madsen, Solvangsvej 29, Glostrup. Hjørring seminarium 1962—67. Lærer ved Vindinge skole 1967. Deltidsbibliotekar 1969. Er ungdomsklubleder. Hjortlund 1, Vindinge, 4000 Roskilde.

Inger Margrethe Madsen, Munkerisvej 6, Odense.

Ingvar Madsen, Trunderup, Kværndrup. Rejste til Sverige efter opholdet på Vallekilde og har været der så godt som hele tiden siden. Gået på landbrugsskole i 16 måneder og 1 år på lant-

- mästarkursus. Arbejder nu som forsøgstekniker på Statens Maskinprovninger i Uppsala. Gift 1969 med Britt Joëlsson, hushjælplærerskole. Arby Gård, Ramsta, 755 90 Uppsala, Sverige.
- Karen Margrethe Madsen, Tørring, Ry. 4 måneder som medhjælper i børnehaven i Silkeborg. Gift 1961 med politibetjent Edvard Braae. Er hjemmegående husmor, har 3 piger — 2 på 8 år og 1 på 5 år. Deltager i aftenskolens undervisning i gymnastik og sprog. Elmevej 17, 6000 Kolding.
- Kirsten Markvardsen, Valdemar Sejrsvej 50, Holbæk.
- Aase Midtgård, Spandet, Arnum. Først 1 år i Norge, så i købmandsforretning i Tønder, dernæst i huset i Tjæreborg, 1 år på skole i Hadsten og nu på kontor i Århus. Marselis Boulevard 34, 11., 8000 Århus C.
- Anne Marie Kjær Mortensen, Boltinggård Skov, Ringe. Elev på fagskole og idrætshøjskole. Derefter lærer på Skamlingsbanke ungdomsskole. Gift med Kjeld Christensen (elev samme vinter). Passede kontorarbejde på ridehallen i Århus. Derefter forpagterkone med et heldags »bi-job« på kontor det første år. Siden 1967 timer på kommuneskolen i gymnastik og håndarbejde. Deltager i foreningsarbejde, leder gymnastik. Holbøl, 6382 Tørsbøl.
- Niels Møller, »Skolegården«, Sønder Saltum. Tjent som karl og fodermester, været på landbrugsskole, har overtaget fødegården. Gift 1963 med Sigrun Christensen (elev samme vinter). Har haft en del med brugs- og grovvareforeningsarbejdet at gøre.
- Tove Møller, Magnoliavej 52, Glostrup.
- Anna Kirstine Nielsen, »Sølyst«, Sønderby, Glud, Horsens.
- Finn Martin Nielsen, »Vejgård«, Skiveren, Tårs. Ansat som landpostbud i Hørve 1962. Gift 1963 med Else Hansen (køkkenpige på Vallekilde samme vinter). Har været kasserer for Vallekilde Hørve gymnastikforening). Er kasserer for landpostbudenes 43. kreds. Går til gymnastik og deltager i organisationens arbejde. Nyrupsvej 7, 4534 Hørve.
- Hans Jørn Nielsen, »Galgebakken«, Sjørslev. Er revisor. Gift 1961. Vestergade 26, 8850 Bjerringbro.
- Kirsten Nielsen, Storegade, Kliplev. 1 år i huset i Norge. Derefter 3 år som økonomielever på landshospitalet i Sønderborg, eksamen maj 1966. Assistent på børnehospitalet Fuglebakken, Frederiksberg i 1½ år. Nu hjemmegående husmor, har haft 2 børn i dagpleje 1 år. Gift 1967 med Arne Højer Nielsen, Odder. Har en dreng på 3 år, venter en lille ny i november. Deltager i gymnastik. Gormsgade 8, 5., lejlighed 51, 2200 København V.
- Sigrid Nordhede, »Rævejergård«, Bjergene, Fårevejle. Handels-

- skole 1 år. Derefter dansk-tysk korrespondent i ca. 2 år. 3 år med kennel for miniaturepudler samt lidt hestesjov. Nu ejendomshandler — et meget varierende arbejde, hvor man kommer i kontakt med en masse sjove mennesker. Har stadigvæk et par heste, men kun til husbehov. Gift 1962 med Palle Thestrup. Har 2 dejlige unger, Peter 7 år og Heide 4½ år. »Villaen«, Sønderby, 4050 Skibby.
- Kamma Vetter Nørgård, Sønder Onsild. Uddannet til sygeplejerske i Randers. Derefter Glostrup ½ år og siden 1½ år på psykiatrisk børnehospital i Risskov. Gift 1967 med Søren Sørensen. Har en gård på 120 tdr. land. Er nu hjemmegående husmor, har 2 børn. »Gammelgård«, Gundestrup, 8990 Fårup.
- Dorthe Lund Olesen, Krabbesholmalle 12, Viby J. Uddannet til fysioterapeut. Har arbejdet 1 år i København, 1 år i Lapland og 4 år i Esbønderup i Nordsjælland. Gift 1967 med Knud Lolk Kristensen. Byggede hus sidste år i Græsted og fik for 8 måneder siden en dejlig dreng. Højager 18, 3230 Græsted.
- Jørgen Svane Olesen, Søndergade 48, 9640 Farsø. Sejler som elektriker i norske skibe og har indimellem arbejdet på Grønland. Kommer hjem til november.
- Annelise Inge Olsen, Tårnvej 9, Rødovre, Vanløse. Uddannet som børnehavelærer. Deltager i en rokлуб. Billesvej 6, 1., 4500 Nykøbing Sjælland.
- Bente Helen Olsson, Ågade 106, København N.
- Arne Pedersen, »Højbjerggård«, Glamsbjerg. Arbejde ved landbrug i Jylland, på Sjælland og i Norge. Uddannet på Landbohøjskolen. Er nu ansat ved Fåborgegnens husmandsforeninger som konsulent i planteavl. Gift 1966 med Conny Jørgensen (elev samme vinter). Hedemarken 10, 5600 Fåborg.
- Erik Elleman Pedersen, Vantore, Nysted.
- Karen Margrethe Pedersen, »Lillevang«, Store Salby, Køge. Gift 1961 med Arne Eriksen, som havde en forpagtning i Ladager. Købte 1965 27 tdr. land god jord, som efterhånden har fået gode bygninger, nyt stuehus 1967. Har 4 børn, Hanne 8 år, Erik 7 år, Ole 4 år og Jørgen 1 år. Har ledet gymnastik og folkedans. »Dybkærgård«, Simmendrup, 4690 Haslev.
- Kirsten Pedersen, Brændesmark, Svaneke. Er husmor på landet. Gift 1962 med Per Pedersen (elev samme vinter). Deltager i forskellige kurser. »Bjergvang«, 9640 Farsø.
- Per Grundtdal Pedersen, »Bjergvang«, 9640 Farsø. Har arbejdet ved landbrug, er nu gårdejer. Gift med Kirsten Pedersen (elev

- samme vinter). Er repræsentant for ungdomsudvalget i Landboforeningen.
- Vagn Pedersen, Byglandsgade 16, København S. Har gået på skole og er nu ansat i en bank. Deltager i foreningsarbejde. Boeslundevej 11, 2700 Brønshøj.
- Heinke Petersen, Nørregade 10, Husum, Sydslesvig.
- Jenny Vester Petersen, Abildgårdsvej 14, Virum.
- Jens Jørn Petersen, Gammelgabmark, Broager. Forskellige pladser ved landbruget. Elev på Gråsten landbrugsskole 1962—63. Gift 1964 med Ingeborg Thomsen (elev samme vinter). Var bestyrer på en gård på Ribegnen i 2 år. Overtog svigerfars gård på 60 tdr. land 1966. Gården drives som alsidigt landbrug. Abkær, 6551 Over Jerstal.
- Kirsten Petersen, Forballum, Døstrup, Sønderjylland. Været $\frac{1}{2}$ år i Norge. 1 år på Hotel Brande som smørrebrødselev, derefter 5 år i køkkenet på brors hotel i Gram. Var for 2 år siden så heldig at blive gift med en vand- og gasmester i Ribe. Er medlem af D.H.K. (Dansk håndværks Kvinder). Industrivej 7, 6760 Ribe.
- Kirsten Petersen, Lange-Müllersgade 16, København Ø.
- Knud Erik Petersen, »Lundsgård«, Harresløv, Bogense.
- Knud-Erik Petersen, Sct. Knudsgade 6, Ringsted.
- Karen Poulsen, Bjergby, Erslev. Efter elevtiden 2 år i huset. Gift 1963 med uddeler Henning Sørensen. Er nu hjemmegående husmor. Går til gymnastik. Brugsforeningen, 7742 Vesløs.
- Kirsten Johanne Rasch, Svebølle. Kom på Holbæk seminarium, dimitterede 1965. Arbejder i folkeskolen. Gift 1966 med Preben Clausen. Er styrelsesmedlem i Midtsjællandskredsen. Ægirsvej 7, 4100 Ringsted.
- Svend Rasmussen, »Egelykke«, Vollerup, Als. 1961 på Haderslev seminarium, dimitterede 1965. I august samme år indkaldt til Livgarden indtil november 1966. Derefter stilling som lærer ved skolevæsenet i Haderslev. Gift 1966 med en seminariekammerat. Kaj Munksvej 12, 6100 Haderslev.
- Meta Marie Ratzer, Rangstrup, Agerskov. Uddannet til hospitalslaborant på Esbjerg Centralsygehus, arbejdet på Nyborg Sygehus og været $1\frac{1}{2}$ år i USA. Derefter på Odense Amts- og Bysygehus i 2 år. For tiden på tredje år som u-landsfrivillig i Zambia, Mazabuka, Zambia.
- Hans Risager, Tollestrup, 9760 Vrå. Har haft arbejde ved landbrug og gartneri. FN-soldat på Cypern $\frac{1}{2}$ år. Kører nu som tankvognschauffør. Går til gymnastik og badminton.

Birgitte Rose, Dronningborgvej 51, Kastrup.

Niels Schmidt, »Bilring«, Spjald.

Oskar Skov, Skovby, Hovslund. Har arbejdet som portør. Først 1/2 år på Haderslev amtssygehus, derefter 2 år på gigtsanatoriet i Skelskør og 7 år på Rigshospitalet. Er nu ansat ved sterilisationsafdelingen på Rigshospitalet. Hyacintgade 3, 3. mf., 2300 København S.

Annie Lisbeth Smith, Korolvej 18, Hvidovre. 1961—66 Frederiksberg seminarium, liniefag dansk. Har taget årskursus i håndarbejde. Er ansat ved Vig skole. Gift 1964 med lærer Jens Westphael Jensen, viet af Gelting-Hansen. Har 2 drenge, Niels 3 1/2 år og Peter 2 år. Bygger hus for tiden. Adr. efter januar 1971 Stenbjerg, 4550 Asnæs.

Frits Christian Stensler, »Flensborggård«, Glumsø.

Gunhild Søgård, Guldager.

Ebbe Sørensen, »Birkelund«, Tillitse.

Inge Anita Sørensen, Præstelængen 14, København NV. Blev børnehavelærer 1964. Leder nu en børnehave i Rønne. Gift 1964 med Jens Ove Ancher (elev samme vinter). Har en dreng på 5 år og 1 pige på 8 måneder. »Bugge Mølle«, 3752 Østerlars, Bornholm.

Vagn Årup Sørensen, »Bækgård«, Brejning, Spjald.

Flemming Henrik Teist, Norgesmindevej 16, Hellerup.

Ingeborg Thomsen, Abkær, 6551 Over Jerstal. Var sygehjælper på gigtsanatoriet i Gråsten i 3 år. Gift 1964 med Jens Jørn Petersen (elev samme vinter). Hjælper til i bedriften og passer hjem og 2 piger, Hanne 5 år og Lone 3 år. Deltager i gymnastik.

Finn Bundgård Uhrskov, Haldrup. Forskellige pladser ved landbrug. 9 måneder på Bygholm landbrugsskole. Købte 1967 en ejendom på 14 ha. Gift 1967 med Birthe Ib. Har en dreng, Ib, på 2 år. Dalsgård, 8620 Kjellerup.

Palle Volf, Drosselvej 5, Holbæk, Død.

Rasmus Westh, Hyllested, 4261 Dalmose. Har arbejdet i frugtplantage og i et kemikaliefirma i Svendborg. Bestyrer nu den ene af faderens gårde. Gift 1964 med lærer Kirsten Rasmussen. Har 2 børn, en dreng på 5 år og en pige på 1 år.

Sommerholdet 1961

- Rigmor Arentsen, »Gammel Planteskole«, Brønderslev. Læst på Den frie Lærerskole i Ollerup, dimitterede 1965. Derefter ansættelse ved Rødding friskole, har været der siden. Østervang 4, 6630 Rødding.
- Marie Louise Bjørner, Tuborgvej 16, Hellerup.
- Birgit Bom, »Maglehøjgård«, Egense, Nørre Alslev.
- Tove Brouer, »Karensgård«, Ulkestrup, Mørkøv.
- Inger Marie Christoffersen, »Helenhøj«, Vester Åby.
- Hanne Ejstrud, Hørby. Har været på kontor. Er nu på et skattekontor i Skagen. Gift 1962 med Poul Erik Jensen. Har en søn, Thorkil på 4 år. Deltager jævnligt i JAK Bankens møder og stævner. »Hedebo«, 9990 Skagen.
- Grethe Handberg, Voldum, 8900 Randers. Været på systue. Engelsholm Håndarbejdsskole og Mai-som Block's tilskærerinstitut. Arbejdet på pige- og børnehjem.
- Eva Hansen, »Nørregård«, Gloslunde, Lolland.
- Inge Lise Hansen, Grusmosen, Ollerup.
- Ingrid Irene Hansen, Lindely, Ejby, Guldbjerg. Har været beskæftiget som sygehjælper. Nu husmor. Gift 1962 med Uwe Molzen. Har 3 børn, 8 — 6 — 1 år. Halling, 8354 Hou.
- Jørgen Scherup Hansen, »Vintappergården«, Gentofte.
- Annemarie Jensen, Mariegårdsvej Lg. 1, Husum, Sydslesvig.
- Marie Katrine Højberg Jensen, »Hjemly«, Galtho, Gårde.
- Siridur Johannsdottir, Bolstardarhlid 33, Reykjavik, Island. Har været i blomsterforretning og på kontor. Gift 1966 med Olafi Ofssyni, er nu hjemmegående husmor. Laugateig 34, Reykjavik, Island.
- Kirsten Vad Jørgensen, Landlystvej 65 A, Hvidovre.
- Aase Katborg, Sønder Barslund, Mejrup, Holstebro. 1 år i Norge, først på et plejehjem for ældre, svagelige kvinder, derefter 1/2 år i huset. Begyndte 1963 som sygehjælper i Vejle. Vinteren 1964—65 elev på Grundtvigs højskole, Frederiksborg. Gift 1965 med gårdejer Mogens Bjerre. Har 2 børn, Kirsten på 3 år og en lille dreng fra sept. 1970. Siden 1965 deltidsarbejde som sygehjælper på centralsygehuset i Holstebro. Går til gymnastik. Sdr. Barslund, Mejrup, 7500 Holstebro.
- Ruth Søndergård Kristensen, »Svindbækgård«, 7324 Thyregod. Hjemme 1 år. Huslig plads 1/2 år. Gift 1963 med landmand Carl Simonsen, Ejstrupholm. Bosat i Brande. Arbejdede på vaskeri 2 år. Har nu overtaget hjemgård på 115 tdr. land. Hjælper

- til i mark og stald. Har 2 børn, Helle 4½ år og Karsten 2 år.
Margret Kristjansdottir, Skafralid 15, Reykjavik, Island.
- Inger Larsen, Grønnegyden, Stige, Fyn.
- Jonna Larsen, Smerup, Karise.
- Magaret Wickelgren Mathiesen, Vigerslev Allé 376 A, Hvidovre.
Gift 1964 med civiløkonom Ivar Dahl. Har 1 barn. Passer 2 telefoner samt en lejlighed på 236 kvadratmeter. Thorvaldsensvej 18, 2000 København F.
- Ester Mortensen, Møborg, Bækmarksbro. Først hjemme i forretning, senere ude i et par forretninger. Gift 1964 med mejerist Erik Poulsgård — nu falckredder i Tarm. Efter giftermålet uddannet sygehjælper, har siden 1965 arbejdet på Tarm sygehus. Har 1 pige, Karen Marie, på 7 måneder. Vibevej 29, 6880 Tarm.
- Agnes Haugård Nielsen, Jyllingevej 55, Vanløse.
- Anna Baltzer Nielsen, »Mosevang«, Gludsted, Ejstrupholm. 1962—64 realeksamen på kursus i Ålborg. 1964—65 teknisk forbedelseseksamen på kursus i Ålborg. 1965 laboratoriemedhjælpereksamen i biologi fra Teknologisk institut i Århus. På Testrup sygeplejehøjskole i 1967, siden sygehjælper på Århus amtssygehus. Skovvangsvej 61, 1. th., 8200 Århus N.
- Lis Lyng Pedersen, »Mosevang«, Gludsted, Ejstrupholm. Arbejdede på fabrik ½ år. Sommeren 1962 elev på Vejle husholdningsskole, derefter 3 år som syerske i Ikast. Gift 1966 med Erling Sørensen, forpagtede en gård ved Holsted på 70 tdr. land. Fik en lille pige januar 1970. Går til motionsgymnastik. Gørklint, 6670 Holsted.
- Peder Sauer Pedersen, Års Mark, Års.
- Tønna Pedersen, Sønderby Børnehjem, Skibby.
- Karen Margrethe Ratgen, Stepping. Færdiguddannet på Kerteminde husflidshøjskole. Sommeren 1962 hjælpelærer på Vojens ungdomsskole. Gift 1962 med vognmand Carl Madsen, Fjelstrup. Har en lastbilforretning med 4 biler, hvoraf de 2 er med kølerkasse. Passer regnskabsafdelingen. Har 2 børn, Helle og Carsten — 6 og 3 år. Fjelstrup, 6100 Haderslev.
- Gudrun Schmidt, Kås Mark, Lihme, Salling.
- Unnur Sigtryggsdottir, Leifsgata 18, Reykjavik, Island.
- Dora Sigurdardottir, Melabrant 3, Seltjarnarnes, Reykjavik, Island.
Arbejdede først på et kontor. Tog sygeplejeduuddannelse 1962—65. Har siden arbejdet som sygeplejerske undtagen 1 år som stewardesse hos Icelandic Airlines. Gift 1969 med økonom Gudmundur Einarsson. Godheimar 20, Reykjavik, Island.
- Rita Svendsen, Fårevejle station.

Norma Therkelsen, Vonge Søndermark, Vonge.

Hanne Toustrup, Voldum Mark, Randers. Først arbejde i huset, derefter på restauration og forsamlingsbygning i Randers. Boede senere hjemme hos forældrene og havde et halvdagsjob i Århus på et hotel. Gift med arbejdsmand Bent Nielsen, Hammel. Har 3 børn, Torben 7 år, Benny 2¹/₂ år og Anne Marie 1 år. Søby Kirkevej, Svenstrup, 8450 Hammel.

Bent Østergård, Skovvej 4, Vejen.

Vinterskolen 1969/70

- Jørgen Aafalk, Vodroffsvej 58 A, 4., 1900 København V.
Hans Rostgaard Andersen, »Laubjerg«, Rurup pr. 6520 Toftlund.
Karen Vikjær Andersen, Ved Vandløbet 28, 2610 Rødovre.
Marie Buhl Andersen, sygepl.skolen, Ringstedvej 4 c,
4300 Holbæk.
Hugo Øster Bendtsen, Thorvaldsensgade 1, 5. tv., Århus.
Kirsten Boserup, Tangmosegård, 4600 Køge.
Henning Breitenstein, Elversvej 5, 4850 Stubbekøbing.
Birte Brix, Kløverspringsvej 92, 2650 Hvidovre.
Merete Brusendorff, Dag Hammerskjøldsalleé 36, 2100 Kbh. Ø.
Birgitte Christensen, Kirketorvet 16, vær. 2, 7100 Vejle.
Eva Østergreen Christensen, c/o Skiern, Frederiksberg Allé 76, 2.,
1820 København V.
Gordon Ellacott, Nebraskavej 8, 2300 København S.
Inger Margrethe Esbensen, Tårnby Parkallé 55, 1. tv.,
2770 Kastrup.
Gurli Fenge, Montanagade 39, 1., 8000 Århus C.
Anette Kjøbek Frederiksen, H. C. Bøjsensvej 4, 2650 Hvidovre.
Erling Gustafsen, Korsørvej 23, 4250 Fuglebjerg.
Anders Nørholm Hansen, Grønnevej 261, 7., 2830 Virum.
Birgitte Hansen, Præstemosen 93, 2650 Hvidovre.
Anne Wengel Hansen, Donsehus, Donse, 2970 Hørsholm.
Inger Hansen, Stenhavn, Refsvindinge, 5800 Nyborg.
Jette Schou Hansen, Bildsø Strand, 4200 Slagelse.
Lars Peter Hansen, »Søndervang«, Hellested, 4652 Hårlev.
Lone Munck Hansen, Langstrupvej 3 E, 2650 Hvidovre.
Susanne Hansen, Rådhusvej 44, 2750 Ballerup.
Bente Hasselbalch, Hovedvejen 99, 2600 Glostrup.
Susanne Holst, Vedbøllé 15, 2770 Kastrup.
Dayne Hruska, c/o Andersen, Hærvigsgade 13, 4400 Kalundborg.
Merethe Hvistendal, Ndr. Fasanvej 92, 3. tv., 2000 København F.
Else-Marie Jacobsen, Militærvej 20, 2792 St. Magleby.
Jette Jacobsen, Flensborggade 45, 4. th., 1669 København V.

- Palle Jacobsen, Klosterbanken 19, »Bakkehuset«, 4200 Slagelse.
 Susanne Jacobsen, Sirgræsvej 86, 1., 2770 Kastrup.
 Kirsten Thucsen Jensen, Thuensgade 5, 5000 Odense.
 Lissy Wittrup Jensen, Skovbovænget Sideallé 19, 4000 Roskilde.
 Poul Erik Jensen, Lillevang, Freerslev pr. 3340 Brødskov.
 Jon Jeppesen, Kildebakkegårdsallé 134, 2860 Søborg.
 Lise Johansen, Emdrupgårdsvej 3, 2400 København NV.
 Lotte Johansen, Hestehavcbakken 97, 4400 Kalundborg.
 Annette Jørgensen, Kabbelejevej 53, 2700 Brønshøj.
 Inger Jørgensen, Markledet 27., 3600 Frederikssund.
 Kim Kallehave, Vigerslev Allé 226, 2500 Valby.
 Lone Kerte, »Kåresminde«, Tågen, 4880 Nysted.
 Annette Klog, Stationen, 3320 Skævinge.
 Jonna Knudsen, c/o Drensholt, Saltværksvej 129, 2770 Kastrup.
 Marianne Wigh Knudsen, Kronprinsesse Sofiesvej 11, 1.,
 2000 København F.
 Vera Knudsen, Vejby pr. 7800 Brodal.
 Helen Labus, Lillegade 27, Greve By pr. 2650 Greve Strand.
 Benedicte Bitsch Larsen, Holbæk amts sygeplejeskole,
 Ringstedvej 40, 4300 Holbæk.
 Benny Lops, c/o Kotte, Gyldenvangsallé 7, 2770 Kastrup.
 Flemming Lykke, Torsmosevej 5, Annisse pr. 3200 Helsinge.
 Torben Mariager, Sanddalsvej 9, 5700 Svendborg.
 Tom Møllerup, Grønbjergvej 34, 2760 Måløv.
 Dorrit Svane Møller, Roskildevej 7, 3600 Frederikssund.
 Randi Møller, »Ravnsbjerggård«, Ravnsbjerg 4684 Holme-Olstrup.
 Anette Stender Nielsen, Dannebrogsgade 38, 2. tv., 1660 Kbh. V.
 Hanne Uth Nielsen, Sønder Ringgade 8, 5., Århus.
 Kirsten Brandt Nielsen, Soldugvej 12, 2770 Kastrup.
 Kurt Nielsen, Kapelvej 54, 4., 2200 København N.
 Per Næsby Nielsen, Sæterdalsgade 9, 1., 2300 København S.
 Ulla Nielsen, Nystedvej 29, 2. tv., 2500 Valby.
 Thorstein C. Nielsen, Chr. Havns Voldgade 9 D, 2., København.
 Annette Nissen, Kildeportvej 25, Nødebo pr. 3480 Fredensborg.
 Villy Bruun Olsen, Sønder Ringgade 8, 5., Århus.
 Anna Pedersen, »Bakkehuset«, Klosterbakken 19, 4200 Slagelse.
 Mads Nørbæk Pedersen, Høje Gladsaxe 124, 2860 Søborg.
 Else Petersen, »Skelgården«, Peter Bangsvej 109 ell. 111,
 2000 København F.
 Kirsten Petersen, Holløse pr. 4700 Næstved.
 Lilian Polach, Mågevej 45 st., 2400 København NV.
 Karin Poulsen, Skoleparken 16, 7500 Holstebro.

- Keth Poulsen, Søndervej 4, Måløvhøj pr. 2750 Ballerup.
 Hanne Quistdorff, c/o Petersen, Sandholmsgårdsvej 45,
 3450 Allerød.
 Alex Juul Rasmussen, Adelgade 19, 5610 Assens.
 Marianne Rasmussen, Rønvej 3, 2600 Glostrup.
 Jette Sonne Ravn, Kongevej 27, 2840 Holte.
 Dorte Rolsted, Jægerslund, 4070 Kr. Hyllinge
 Ulla Rosenkilde, Math. Fibigersvej 19, 2000 København F.
 Ingvar Rosenquist, Dyrehavevej 16, Klampenborg.
 Hanne Rubæk, Kalø, 4990 Saksøbing.
 Jonna Rud, St. Linde pr. 4653 Karise.
 Anne-Grethe Schack, Børnehjemmet, Grimstrupvej 1,
 4700 Næstved.
 Margit Skov, Højelsevej 39 B, Ll. Solby, 4631 Lelling.
 Eva Sørensen, Gemmet 4, 2400 København NV.
 Joan Sørensen, Kobbelvænget 10, 1 tv., 2200 København N.
 Karen Jusjong Sørensen, Søndergade 73, 4130 Viby Sj.
 Ketty Sørensen, Labæk 59, 3. tv., 4300 Holbæk.
 Kurt Sørensen, Labæk 59, 3. tv., 4300 Holbæk.
 Svenning Sørensen, Frammerslev, 7861 Balling.
 Aase Thomsen, Skonager pr. 6821 Næsbjerg.
 Lene Thomsen, Klosterparkvej 29, 4400 Kalundborg.
 Birgit Truelsen, Marie Grubbes Allé 10, 2800 Lyngby.
 Henning Vith, Postparken 57, 2., 2770 Kastrup.
 Martin Waldorff, Kapelvej 27, 4. tv., 2200 København N.

Sommerskolen 1970

- Jan Andersen, Aftenbakken 27, 2860 Søborg.
 Tota Andreassen, c/o skipper T. Andreassen, Argir,
 3800 Torshavn.
 Puk Astrud, Annavej 29, 2740 Skovlunde.
 Ove Bentzen, Korsgade 70, 5., 2200 København N.
 Peter Bisballe, Hyldemosevej, 8834 Hammershøj, tlf. (06) 45 11 09.
 Inge Laurvig Borch, Vestergade 54, 5494 Stige.
 Zygmunt Bronsztejn, Blegdamsvej 74—76, værll. 105, 2100 Ø.
 Kirsten Christensen, Tårnhusstræde 5, 2700 Brønshøj.
 Lisbeth H. Christensen, Strynøgade 1, 9000 Aalborg.

- Inger Christiansen, Diakonistiftelsens sygeplejeskole, Peter Bangsvej 1, 2000 Kbh. F.
- Michael Christiansen, Jægersborggade 34, 1., 2200 København N.
- Edith Crottogini, lehrerin, CH — 9428 Walzenhausen, Schweiz.
- Agathe Geisler, Jydsk Børnehave-Sem., Fuglesangs Allé 20, 8210 Århus V.
- Erik Gotthelf, c/o Ungbo, Hjulmagerstien 18, 2300 København S.
- Jan Benny Hansen, Lyngtoften 8, 2800 Lyngby.
- Susse Hansen, Hegnet 3, 2600 Glostrup.
- Methe Hanssing, Vesterbro 15, 4500 Nykøbing Sj., tlf. (03) 41 01 81.
- Birthe Krogh Jensen, Engvej 39, 1., 4220 Korsør.
- Britta Jensen, Kronprinsessegade 24, 2., 1306 Kbh. K., tlf. MI 2246.
- Bodil Balle Jensen, Søby, 4300 Holbæk.
- Grethe Møller Jensen, Grundtvigsvej 3, 4720 Præstø.
- Lise Bech Jensen, Fuglegårdsvej 19, 2820 Gentofte, tlf. Ge 2195.
- Hans Jespersen, Bakkekammen 39, 4300 Holbæk, tlf. (03) 43 18 68.
- Karel Jicha, Teknisk Kollegium, Chr. M. Østergårdsvej 12, 8700 Horsens.
- Bjarne Karlsbak, Hulgårdsvej 30, 3300 Frederiksværk.
- Terumasa Koga, c/o Den japanske Ambassade, Kultorget 2, 1175 København K.
- Arne Kroll-Jensen, Godthåbsvænget 10, 2., 2000 København F.
- Anne-Merete Larsen, Dalsbakkegård, Søndervang, 4583 Sjællands Odde.
- Birthe Larsen, Degnebakken 23, 2830 Virum.
- Bodil Lindberg Larsen, Keldby, 4780 Stege.
- Ivan Larsen, Sct. Jørgens Park 143, 2. th., 4700 Næstved.
- Flemming Stær Lohse, Grønlandsvej 7, 4700 Næstved.
- Birthe Lund, Bjolderup, 6392 Bolderslev.
- Pauline Lund, Vegerslevvej 68 A, 2500 Valby.
- Evy Lynge, Fuglebakken 10, 4760 Vordingborg.
- Peder Bruun Madsen, Elsevej 2, 3500 Værløse, tlf. 48 10 97.
- Magaret Mann, c/o Ungbo, Hjulmagerstien 18, 2300 Kbhvn. S.
- Henning Millard, Stillidsvej 55, 2630 Taastrup.
- Arthur Wieslaw Mirski, c/o fru Forchammer, Sortedams Doseringen 81, 1., 2100 Ø.
- Bodil Mogensen, Nørupvej 6, 2610 Rødovre.
- Frank B. Mortensen, Lyngvej 26, 1., 2800 Lyngby.
- Alice Nielsen, Ibsgade 42, 8800 Viborg.
- Anette Nielsen, Bagsværdsvvej 226, 2880 Bagsværd.
- Gitte Nielsen, Bagsværd Hovedgade 52, 2. tv., 2880 Bagsværd.

- Mona Nielsen, Brydes Allé 66, st., 2300 København S.
Philip I. Nielsen, Gærdevænget 24, 2791 Dragør, tlf. (01) 53 41 03.
Elsebeth Olsen, c/o Axel Petersen, Ll. Svinninge,
4572 Nr. Asmindrup.
Lene Olsen, Moselukket 5, 2820 Gentofte, tlf. Sø. 8465.
Jan Park, Geelsdalen 8, 2830 Virum.
Annie Pedersen, Juni Allé 154, 2730 Herlev.
Grete Egelund Pedersen, Sibiriensvej 263, 5340 Revninge.
Hanne Pedersen, Guldbergsgade 25, kld., 2200 København N.
Lone Pedersen, Gillesager 186, 2650 Hvidovre.
Jytte Hamann Petersen, Løvetandsvej 37, 2700 Brønshøj.
Maj-Britt Petersen, Toften 10, 2700 Brønshøj, tlf. Be 7384.
Durita Rasmussen, J. C.-Svagosgøta, 3800 Torshavn.
Lissie M. Ravn, Kyndby, 3640 Krogstrup.
Dorthe Engdal Steffensen, Teknisk Skoles Kollegium,
4200 Slagelse.
Frank Støvelbæk, Kronprinsesse Sofiesvej 32, 2000 København F.
Lissen Thomsen, Sct. Nicolaisvej 24, 1953 København V.,
tlf. (01) 35 27 26.
Karin Ulriksen, Hornemannsvænge 45, 3., 2500 Valby.
Lis Winther, Ågeby, Landet, 4920 Søllested, tlf. Landet 39 V.
Nina Zacho-Petersen, Sirgræsvej 43, 2770 Kastrup, (01) 50 60 44.

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening

1. juli 1969 til 30. juni 1970

Indtægter:

Kassebeh. 1. juli 1970	12.084,03
Medlemsbidrag 2895 medl.	30.753,33
Salg af tidl. årsskrifter ..	74,50
Elevnåle	38,50
Renter	1.464,62

44.414,98

Udgifter:

Trykning af årsskrifter ..	14.004,00
Porto	4.894,70
Tryksager	1.880,99
Rejseudg., kontor m. m. ..	1.140,00
Landsforeningen	1.518,00
Skolen	3.100,00

26.537,69

Ny kassebeholdning 17.877,29

44.414,98

Status

Formue:

Sparekassen Sjælland	
386—06—01068	12.173,64
Sparekassen Sjælland	
386—02—01768	5.379,73
Vallekilde-Hørve Spareks.	315,28
Giro 7090	8,64

17.877,29

Gæld:

Nettoformue 17.877,29

17.877,29

Ovenstående regnskab er gennemgået og fundet i overensstemmelse med de fremlagte bilag. Kassebeholdningen var tilstede som opgivet.

Vallekilde, den 9. juli 1970.

(sign.) Hans Trier Hansen.

Vagn Aage Fredslund.

Elevforeningens bestyrelse

Valgt af elevforeningens generalforsamling.

Niels Juul (1938-39). Tinghøjvej 2, 4535 Vallekilde. Valgt 1968.

Troels Sørensen (1968-69). Råbrovej 24, Smørum, 2760 Måløv.

Valgt 1969.

Holmer Trier, Triersvej 3, 4535 Vallekilde. Valgt 1970.

Valgt af skolens 4 sidste elevhold.

Niels Chr. Petersen, Bækkehave Møllegård, Bækkehave,

5700 Svendborg. Valgt 1968-69.

Anders Kronborg Nielsen, adr. Petersen, Erimitageparken 131,

2800 Lyngby. Valgt 1969.

Palle Jacobsen, Klosterbanken 19, »Bakkehuset«, 4200 Slagelse.

Valgt 1969-70.

Inger Christiansen, Bistrupvej 67, 3460 Birkerød. Valgt 1970.

Foreningens forretningsfører og kasserer:

Grete Killemose, Kirkestien 11, 4535 Vallekilde. Giro nr. 7090.

INDHOLD:

<i>Uffe Grosen: En mand og hans virke</i>	3
<i>Troels V. Sørensen: Fra elevforeningen</i>	15
<i>Georg Veit: Fra Vallekilde højskole</i>	18
<i>Lene Gedde: Kalender</i>	24
<i>Uffe Grosen: Inga Nielsen</i>	28
<i>Georg Veit: Den åbne højskole</i>	30
<i>Helle Arnsfred: I kreativitetens navn</i>	37
<i>Knud Arnsfred: Dilemma</i>	41
<i>P. O. Gedde: Turist på en sidevej</i>	45
<i>Georg Veit: Debat om revolutionen</i>	48
Praktiske meddelelser	57
Fra Vallekilde-kredsene	59
<i>Aase Petersen: Elevholdene 1960/61 og 1961</i>	61
Vinterskolen 1969/70 og sommerskolen 1970	75
Årsregnskab for Vallekilde højskoles Elevforening	80
Elevforeningens bestyrelse	81

Redaktion:

GEORG VEIT OG TROELS SØRENSEN

Foto:

E. B.-FOTO OG KNUD ARNFRED